

ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტი

მოქალაქის გზამკვლევი

2021 წელი, თებერვალი

ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის მოქალაქის გზამკვლევი მომზადდა ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) პროექტ დემოკრატიული მმართველობის ინიციატივის (GGI) მხარდაჭერით.

დოკუმენტში გამოთქმული მოსაზრებები შეიძლება არ ასახავდეს ამერიკის შეერთებული შტატების, USAID-ის ან USAID GGI-ის შეხედულებებს.

USAID
ამერიკელი ხალხისგან

სარჩევი

შესავალი	4
ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტი - სოციალურ-ეკონომიკური მიმოხილვა	5
საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა.....	8
საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის მარეგულირებელი სამართლებრივი აქტები	13
საბიუჯეტო პროცესი თვითმმართველობაში	15
ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი 2010-2021 წლებში	16
ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტი.....	18
ბიუჯეტის შემოსულობები.....	18
ნაშთის ცვლილება	22
ბიუჯეტის გადასახდელები პროგრამების და პრიორიტეტების მიხედვით	23
მმართველობა და საერთო დანიშნულების ხარჯები	26
ინფრასტრუქტურის განვითარება	27
დასუფთავება და გარემოს დაცვა.....	37
განათლება	39
კულტურა, ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები.....	42
მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	48
ქალაქის ეკონომიკური და ურბანული განვითარება	57
მუნიციპალური სერვისების განვითარება	59
ბიუჯეტის გადასახდელები საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით	60

შესავალი

ბიუჯეტის გზამკვლევის შემუშავება ეხმარება მოქალაქეს მარტივ, მისთვის გასაგებ ენაზე მიიღოს ინფორმაცია ამა თუ იმ მუნიციპალიტეტში წლის განმავლობაში დაგეგმილი ინფრასტრუქტურული, სოციალური, საგანმანათლებლო და სხვა სახის პროექტებისა და ღონისძიებების შესახებ. გზამკვლევში მოცემული ინფორმაცია წარმოადგენს თვითმმართველობის აღმასრულებელი ხელისუფლების მიერ დაგეგმილი ღონისძიებების მოკლე აღწერას, წარმოაჩენს მათ მიზნობრიობას, დაგეგმილ აქტივობებს სძენს მეტ ტრანსფარენტულობას და საჯაროობას.

ბიუჯეტის გზამკვლევში წარმოდგენილია ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის დამტკიცებული ბიუჯეტის მოკლე აღწერა. წარმოდგენილი ინფორმაცია არ შემოიფარგლება მხოლოდ ერთი კონკრეტული წლის მონაცემებით. მასში 2021 წლის საბიუჯეტო მონაცემები შედარებულია გასული 2 წლის ანალოგიურ მაჩვენებლებს, როგორც ბიუჯეტის ხარჯვით ასევე, შემოსავლების ნაწილში. წარმოდგენილია ინფორმაცია ბოლო 10 წლის განმავლობაში ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ცვლილების დინამიკის შესახებ.

ბიუჯეტის გზამკვლევში ასევე მოცემულია ინფორმაცია საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის შესახებ, საბიუჯეტო სისტემის მარეგულირებელ ნორმატიულ აქტებზე და თვითმმართველობების საბიუჯეტო პროცესზე.

გზამკვლევში წარმოდგენილი ციფრები ეფუძნება ფინანსთა სამინისტროს eTreasury სისტემაში 2021 წლის 1 თებერვლის მდგომარეობით არსებულ მონაცემებს. 2020 წლის ბიუჯეტის მაჩვენებლები ასახავს 2020 წლის ფაქტიურ მაჩვენებლებს, როგორც შემოსავლების ასევე ხარჯების ნაწილში.

2021 წლის გეგმიური მაჩვენებლები შესაძლებელია რიგ შემთხვევებში არ ემთხვეოდეს საკრებულოს მიერ დატკიცებული ბიუჯეტის მონაცემებს (განსხვავების მიზეზი შესაძლებელია იყოს: სახელმწიფო ფონდებიდან გამოყოფილი თანხები, რომელთა ასახვა ჯერ არ მომხდარა ბიუჯეტში; 5%-იანი გადანაწილებით დაზუსტებული ასიგნებები; სარეზერვო ფონდიდან გადანაწილებული თანხები), მაგრამ ეს არის მიმდინარე ეტაპისთვის ის რეალური მაჩვენებლები, რომლის ფარგლებშიც მუნიციპალიტეტი ახორციელებს ხარჯების გაწევას 2021 წლის ბიუჯეტიდან.

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტი - სოციალურ-ეკონომიკური მიმოხილვა

ქ. ბათუმი — ქალაქი და მუნიციპალიტეტი საქართველოში, არის აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციული ცენტრი. ბათუმი არის მოსახლეობის რაოდენობით მეორე ქალაქი საქართველოში, მსხვილი საერთაშორისო ნავსადგური შავი ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლეთ სანაპიროზე, მნიშვნელოვანი სამრეწველო, კულტურული და ტურისტული ცენტრი საქართველოში.

ქალაქის სახელწოდება „ბათუმი“ მოდის სიტყვიდან (ბერძ. Bathus) — „ბათუსი“, რაც ღრმას ნიშნავს. ბათუმი გაშენებულია ღრმა, კარგად დაცული ბუნებრივი ნავსაყუდელის ბათუმის ყურის ნაპირას, ზღვის დონიდან 3 მეტრზე, თბილისიდან 350 კმ-ში (რკინიგზით).

ქალაქი გადაჭიმულია ჩრდილო-აღმოსავლეთიდან სამხრეთ-დასავლეთისაკენ 7 კილომეტრზე. ქალაქის ფართობი შეადგენს 6494,31 ჰექტარს. ფართობის მიხედვით ბათუმი საქართველოში მესამე ქალაქია. ბათუმის ძირითადი ნაწილი სამხრეთიდან ეკვრის ყურეს და გაშენებულია კახაბრის ვაკეზე ის, დანარჩენი ნაწილი ყურის აღმოსავლეთით და ჩრდილო-აღმოსავლეთით — მდინარეების ბარცხანისა და ყოროლისწყლის გასწვრივ მდებარეობს, ბათუმის ტერიტორია ასევე გრძელდება მდინარე ჭოროხის სამხრეთით.

ქ. ბათუმის ჰავა ზღვის ნოტიო სუბტროპიკულია. იცის თბილი, უთოვლო ზამთარი და თბილი ზაფხული. საშუალო წლიური ტემპერატურაა 14,5°C, იანვარში — 7,1°C, აგვისტოში — 23,2°C. ნალექები — 2560 მმ წელიწადში. შეფარდებითი სინოტივე — 81%. ხშირია კოკისპირული წვიმა. თოვლი იშვიათად მოდის და მალე დნება.

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტი შედგება 14 ადმინისტრაციული ერთეულისგან და მისი საერთო ფართობი 64,94 კვ/კმ-ს შეადგენს და აღნიშნული მაჩვენებლით ქვეყნის მასშტაბით მე-3 ქალაქია. ქ. ბათუმის ფართობი ქვეყნის ფართობის 0,09%-ს, ხოლო რეგიონის ფართობის 2,2%-ს შეადგენს, გზების საერთო სიგრძე შეადგენს 377865,0 მეტრს.

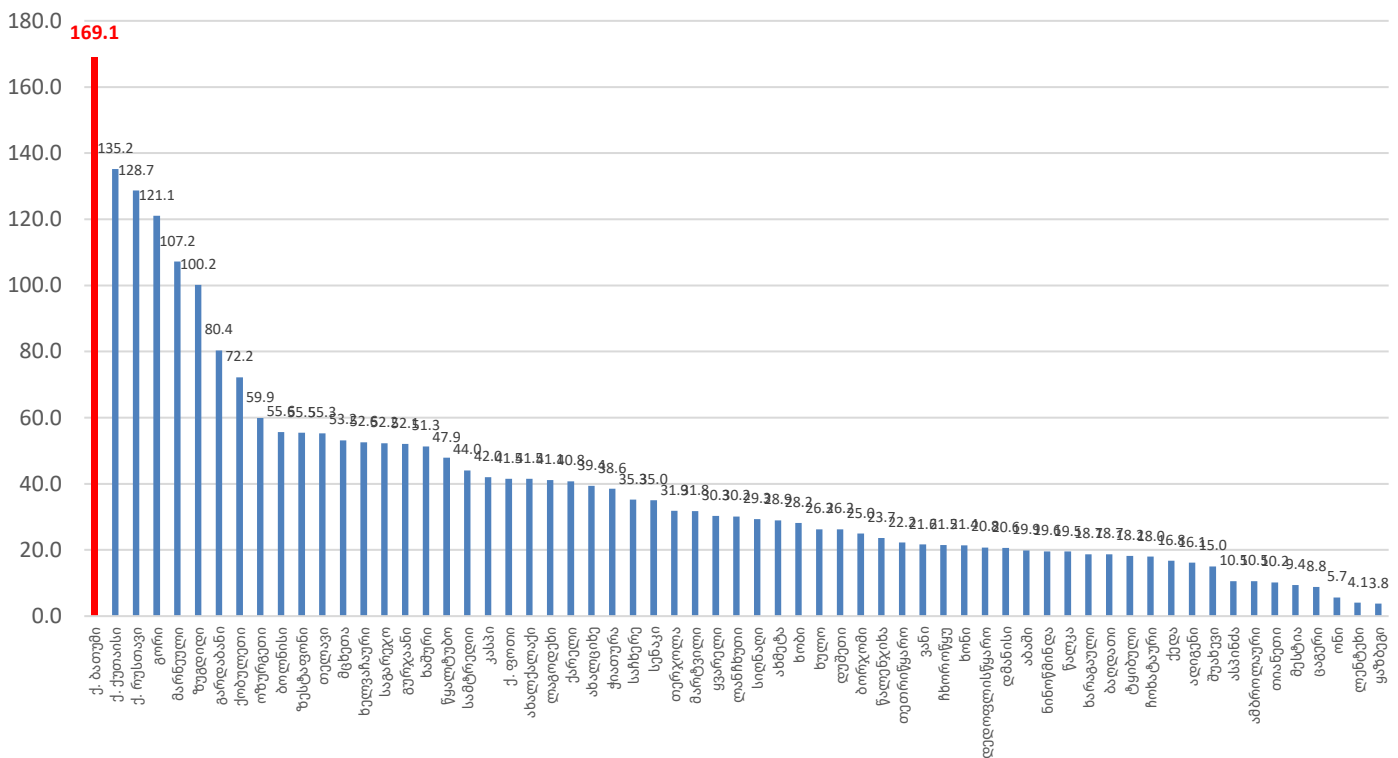
საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის 2020 წლის მონაცემებით ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა 169,1 ათასი კაცია (გრადი #1). მოსახლეობის სიმჭიდროვე 1 კვ/კმ-ზე 2642 კაცია.

საყოველთაო აღწერის მონაცემებით, ქ. ბათუმის მოსახლეობის 47,6 პროცენტს მამაკაცები შეადგენენ, ხოლო 52,4 პროცენტს - ქალები. ქ. ბათუმში შობადობის კოეფიციენტი შეადგენს 17,7-ს, რაც საქართველოს ანალოგიურ მაჩვენებლს 4 ერთეულით აღემატება (13,7), ხოლო მოკვდაობის კოეფიციენტი შეადგენს 9,8-ს. ქ. ბათუმის მოსახლეობის ყველაზე დიდი წილი, 64 % მოდის 19-64 წლის ასაკის მოსახლეობაზე, 26% - 0-19 ასაკის მოსახლეობაზე, ხოლო 10% 64 წელს ზემოთ. მოსახლეობის დაახლოებით 8 % არის სკოლამდელი ასაკის, 19 % - სასკოლო ასაკის (31 478), 8,6 % - სტუდენტი (14 318), 12 % - საპენსიო და ა.შ.

გრაფიკი #1

საქართველოს მუნიციპალიტეტების მოსახლეობა

* გრაფიკის თავსებადობის მიზნით, მონაცემები არ მოიცავს ქ. თბილისის მაჩვენებლებს

აღწერის მონაცემების მიხედვით ქ. ბათუმში 41 500 კერძო შინამეურნეობაა, ხოლო კერძო შინამეურნეობებში წევრთა საშუალო რაოდენობა შეადგენს 4 კაცს, რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია საქართველოს ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით.

ქ. ბათუმის მოსახლეობის 46,3 % ეკონომიკურად აქტიურია, რომელთა 74,4 % დასაქმებულია. ეკონომიკურად აქტიურია მამაკაცების 52 %, ხოლო ქალების 41,2 % (აღნიშნული ძირითადად განპირობებულია საპენსიო ასაკით). რაც შეეხება დასაქმების მაჩვენებლებს ეკონომიკურად აქტიურ მოსახლეობაში მამაკაცების დასაქმების მაჩვენებელი 78,8 %, ხოლო ქალების - 69,3%-ია. დასაქმებულთა 78,5 % დაქირავებით მომუშავეა (აღნიშნულ კომპონენტში ქალების წილი

გაცილებით მაღალია და 84,3%-ს შეადგენს), 9,1% ინდივიდუალურად მომუშავე. უმუშევრობის საშუალო მაჩვენებელი 25,6 %-ია, მამაკაცებში უმუშევრობის მაჩვენებელი 21,2%, ხოლო ქალებში 30,7 %. 2020 წლის მონაცემებით, ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა რეგიონის მოსახლეობის 48%-ს, ხოლო ქვეყნის მოსახლეობის 4,52 %-ს შეადგენს.

2019 წლის მონაცემებით ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტში "სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში" რეგისტრირებულია 7395 ოჯახი (24444 პირი), რომლის დაახლოებით 58%, 4325 ოჯახი არის 100 001 სარეიტინგო ქულაზე ქვემოთ მყოფი, ხოლო 40%, ანუ 2954 ოჯახი არის საარსებო შემწეობის მიმღები. ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტში რეგისტრირებული, შშმპ სტატუსის საფუძვლით სახელმწიფო გასაცემლის - "სოციალური პაკეტის" მიმღებთა რაოდენობა შეადგენს 4757 პირს, რომელთა დაახლოებით 13 % 18 წელს ქვემოთ მყოფი პირია და ესაჭიროება სკოლამდელ და სასკოლო დაწესებულებებში ადაპტირებული გარემო პირობები. 2019 წლის მონაცემებით ქ. ბათუმში მშობლის მზრუნველობამოკლებული, სახელმწიფო მზრუნველობაში (მინდობით აღზრდა, მცირე საოჯახო ტიპის სახლების მომსახურებით უზრუნველყოფა, მეურვეობა-მზრუნველობა) განთავსებული, 18 წლამდე ასაკის 119 ბავშვებია რეგისტრირებული. ხოლო სახელმწიფო მზრუნველობაში განთავსებული, ქმედუნარო პირის სტატუსის მქონე, მხარდაჭერის მიმღები 21 პირია რეგისტრირებული. ბათუმის მუნიციპალიტეტში მცხოვრები, "სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში" რეგისტრირებულია 194 მრავალშვილიანი ოჯახი, რომელთაც ყავთ 4 და მეტი 18 წლამდე ასაკის ბავშვი.

ქ. ბათუმი საქართველოს ეკონომიკურად ყველაზე ძლიერი მუნიციპალიტეტია თბილისის შემდეგ. მისი წილი ქვეყნის ეკონომიკაში 6%-ია. დამატებული მთლიანი ღირებულება 1 სულ მოსახლეზე მუნიციპალიტეტში შეადგენს 5594 ლარს. 2018 წელს ქალაქის ბიზნეს სექტორში ფუნქციონირებდა 10469 საწარმო, მათ შორის 98,42% მცირე ზომის საწარმო. მზარდი ტენდენციით გამოირჩევა მოქმედი ბიზნეს სუბიექტების რაოდენობა ქ. ბათუმში. მთლიანი დამატებული ღირებულებისა და დასაქმების მიხედვით, ადგილობრივი ეკონომიკის წამყვან სექტორებს წარმოადგენს მშენებლობა, ვაჭრობა, ტურიზმი (HoReCa), მრეწველობა, ტრანსპორტი და კომუნიკაციები. ადგილობრივი ეკონომიკის თითქმის ყველა დარგი პირდაპირპროპორციულადაა მიბმული ტურიზმის სექტორზე. (გრაფიკი #1).

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა

საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის მიხედვით საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა არის „საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლების ფუნქციების შესასრულებლად, ფულადი სახსრების მობილიზებისა და გამოყენების მიზნით, სამართლებრივი აქტებით რეგულირებული საბიუჯეტო ურთიერთობათა ერთობლიობა“.

ტერმინი „ბიუჯეტი“ („Budget“) ინგლისური სიტყვაა და ტომარას ნიშნავს. დღევანდელი მნიშვნელობით ამ ტერმინის გამოყენება ისტორიულ წყაროებში პირველად გვხვდება ინგლისის თემთა პალატაში. როდესაც მთავრობა თემთა პალატას ფულს სთხოვდა, ხაზინის კანცლერი ხსნიდა პორტფელს (ტომარას), სადაც სახელმწიფო შემოსავლების და ხარჯების ხარჯთაღრიცხვის კანონპროექტი იყო. ამას უწოდებდნენ ბიუჯეტის გახსნას.

დღეს საქართველოში ბიუჯეტი წარმოადგენს შესაბამისი დონის ხელისუფლების ორგანოების მიერ საკუთარი უფლებებისა და ვალდებულებების შესრულების მიზნით მისაღებ და გასაცემ ფულადი სახსრების ერთობლიობას, მათი შეგროვებისა და გადახდის გეგმას. ამ სახით პროგნოზი კეთდება მომდევნო 4 წელზე, ხოლო მმართველობის შესაბამისი ორგანოს მიერ ბიუჯეტი მტკიცდება და აღსრულებას ექვემდებარება მომდევნო 1 წლისათვის.

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა აერთიანებს სხვადასხვა დონის ბიუჯეტებს. დღეს მოქმედი კანონმდებლობითა და საბიუჯეტო მოწყობის მიხედვით საქართველოში არსებობს ბიუჯეტის სამი დონე: საქართველოს სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკების რესპუბლიკური და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტები. ბიუჯეტები მტკიცდება ასევე, შესაბამისი დონის ხელისუფლებების მიერ.

საქართველოს სახელმწიფო, ავტონომიური და ადგილობრივი ბიუჯეტების ყველა შემოსულობის და გადასახდელის აღირიცხვა-ანგარიშგება ხორციელდება სახელმწიფო ხაზინის სისტემის მეშვეობით.

გარდა ამისა არსებობს და ფინანსური ანგარიშგეგმებისათვის გამოიყენება ბიუჯეტები, რომლებიც არ ექვემდებარება დამტკიცებას. ესეთი ბიუჯეტი წარმოადგენს, ზემოთ მოყვანილი, შესაბამისი დონის ხელისუფლების მიერ დამტკიცებული ბიუჯეტების კონსოლიდირებულ ვერსიებს. ესენია: საქართველოს ნაერთი ბიუჯეტი, სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტი, ცენტრალური ბიუჯეტი, ავტონომიური რესპუბლიკების ნაერთი ბიუჯეტი, ერთიანი ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტი, ავტონომიური რესპუბლიკის ერთიანი რესპუბლიკური ბიუჯეტი და ერთიანი მუნიციპალური ბიუჯეტი. მიუხედავად იმისა, რომ ჩამოთვლილი ბიუჯეტები არ მტკიცდება, მისი შედგენა მნიშვნელოვანია ქვეყნის ფინანსური, საბიუჯეტო ანგარიშგეგმებისათვის. ბიუჯეტების ამ სახით კონსოლიდაციის გარეშე

არ იქნება სრულყოფილი თვითმმართველობის, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მთლიანად ქვეყნის დონეზე საბიუჯეტო სისტემის ანალიზი და ანგარიშგება.

როგორც ავლნიშნეთ რიგი ბიუჯეტები არ ექვემდებარება დამტკიცებას და ეს ბიუჯეტები წარმოადგენს დამტკიცებული ბიუჯეტების კონსოლიდირებულ ვერსიებს. დამტკიცებას ექვემდებარება შემდეგი ბიუჯეტები:

- სახელმწიფო ბიუჯეტი - მტკიცდება საქართველოს პარლამენტის მიერ;
- ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტი - მტკიცდება ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს მიერ;
- ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტი - მტკიცდება ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს, საკრებულოს მიერ.
- სსიპ-ების და ააიპ-ების ბიუჯეტები - მტკიცდება კანონმდებლობით დადგენილი წესით (რიგ შემთხვევებში ხელმძღვანელის მიერ, რიგ შემთხვევაში მაკონტროლებლის ან მაკონტროლებლის თანხმობით და ა.შ.).

ჩვენ ყურადღებას გავამახვილებთ ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტზე. კერძოდ იმ საკითხებზე, თუ რას წარმოადგენს თვითმმართველობის ბიუჯეტი, რა როლი უჭირავს მას ქვეყნის საბიუჯეტო სისტემაში, რა სახის კავშირი და დამოკიდებულება აქვს თვითმმართველობების ბიუჯეტებს სხვა დონის ბიუჯეტებთან.

თვითმმართველი ერთეული არის მუნიციპალიტეტი, რომელსაც აქვს საკუთარი ადმინისტრაციული საზღვრები. ხოლო, ადგილობრივი თვითმმართველობა არის შესაბამის მუნიციპალიტეტში მცხოვრები მოქალაქეთა უფლება, მათ მიერ არჩეული თვითმმართველობის ორგანოების მეშვეობით გადაწყვიტონ ადგილობრივი მნიშვნელობის საკითხები. სწორედ თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტი წარმოადგენს ამ საკითხების გადაწყვეტის ძირითად და მნიშვნელოვან ინსტრუმენტს.

მუნიციპალიტეტს გააჩნია საკუთარი და დელეგირებული უფლებამოსილებები. საკუთარი უფლებამოსილება არის ის უფლებამოსილება, რომელსაც მუნიციპალიტეტი ახორციელებს დამოუკიდებლად, საკუთარი პასუხისმგებლობით. ხოლო, დელეგირებული უფლებამოსილება - სახელმწიფო ან/და ავტონომიური რესპუბლიკის უფლებამოსილება, რომელიც შესაბამისი მატერიალური და ფინანსური უზრუნველყოფით გადაეცემა ადგილობრივ თვითმმართველობას. მუნიციპალიტეტის საკუთარი უფლებამოსილებების ჩამონათვალს განსაზღვრავს საქართველოს ორგანული კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“.

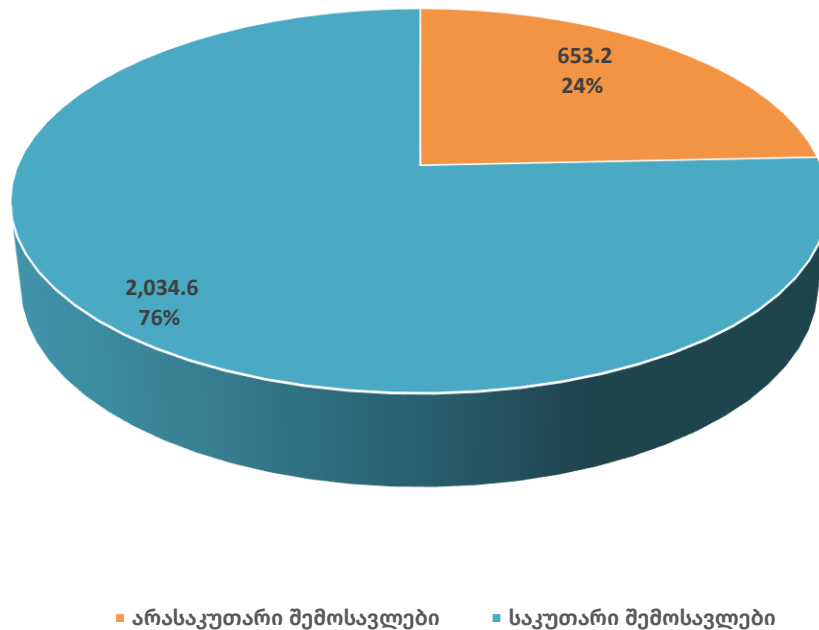
ადგილობრივი ბიუჯეტის ფორმირების წყაროს წარმოადგენს მუნიციპალიტეტის საკუთარი შემოსულობები და სხვა ბიუჯეტიდან მიღებული არასაკუთარი შემოსულობები. მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის არასაკუთარ შემოსულობებს მიეკუთვნება ბიუჯეტის მიერ

მიღებული სესხი და გრანტი, აგრეთვე სპეციალური, კაპიტალური და მიზნობრივი ტრანსფერები. ბიუჯეტის ყველა სხვა შემოსულობა წარმოადგენს თვითმმართველობის ბიუჯეტის საკუთარ შემოსულობას, რომელთა გამოყენებაც მუნიციპალიტეტს შეუძლია დამოუკიდებლად, საკუთარი გადაწყვეტილების შესაბამისად. სწორედ საკუთარი შემოსულობები და მათი დამოუკიდებლად განკარგვის შესაძლებლობა უზრუნველყოფს მუნიციპალური ბიუჯეტის დამოუკიდებლობას.

თუ ვნახავთ გასული წლების მუნიციპალიტეტების შემოსულობების ნაერთ მაჩვენებლებს გამოჩნდება, რომ მუნიციპალური ბიუჯეტის ძირითადი შემოსავლები სწორედ მისი საკუთარი შემოსულობებია. მაგალითისთვის, 2019 წლისათვის მუნიციპალიტეტების ნაერთ შემოსულობებში საკუთარი შემოსულობების ფაქტიური მაჩვენებელი 76% იყო (გრაფიკი #2).

გრაფიკი #2

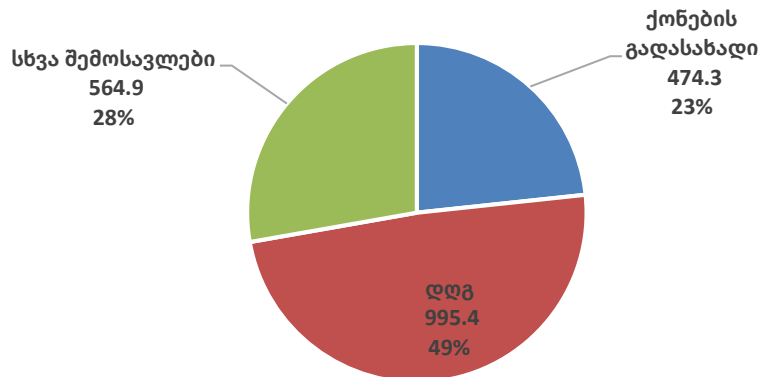
მუნიციპალიტეტების 2019 წლის ნაერთი შემოსულობები საკუთარი და არასაკუთარი შემოსულობების მიხედვით (თანხა მლნ ლარი)

გრაფიკ #3-ში მოცემულია საკუთარი შემოსავლების სტრუქტურა 2019 წლის ფაქტიური შემოსავლების მიხედვით. გრაფიკში მოცემული სხვა შემოსავლების მონაცემი აერთიანებს შემოსავლების საბიუჯეტო კლასიფიკაციის როგორც სხვა შემოსავლებიდან, ასევე, არაფინანსური (კაპიტალური შემოსავლები) და ფინანსური (ძირითადად ნაშთის გამოყენება) აქტივებიდან მუნიციპალურ ბიუჯეტებში მობილიზებულ თანხებს.

გრაფიკი #3

მუნიციპალიტეტების 2019 წლის ნაერთი შემოსულობების საკუთარი
შემოსულობების სტრუქტურა (თანხა მლნ ლარი)

უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს საბიუჯეტო სისტემაში 2019 წლის 1 იანვრიდან განხორციელდა მნიშვნელოვანი ცვლილება, რომელმაც დიდი გავლენა იქონია მუნიციპალიტეტის შემოსავლების როგორც ფორმირებაზედ ასევე მის სტრუქტურაზე. კერძოდ:

დეცენტრალიზაციის სტრატეგიის ფარგლებში განხორციელდა ცვლილებები საბიუჯეტო კოდექსსა და ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსში, რომლის მიხედვითაც შეიცვალა მუნიციპალიტეტების დაფინანსების სისტემა, კერძოდ, მუნიციპალიტეტების აღარ მიეცემათ გათანაბრებითი ტრანსფერი, ასევე საშემოსავლო გადასახადის სხვადასხვა სახეებიდან მიღებული შემოსავლები მთლიანად მიიმართება სახელმწიფო ბიუჯეტში, მათ ნაცვლად მუნიციპალიტეტების დასაფინანსებლად მიიმართება დღგ-ს სახით მიღებული შემოსავლების 19,0%.

როგორც მონაცემებიდან ჩანს მუნიციპალიტეტის შემოსულობებში მნიშვნელოვანი ადგილო უჭირავს დამატებითი ღირებულების გადასახადიდან მიღებულ შემოსავლებს (42%), რომელმაც როგორც ზემოთ ავლიშნეთ, გასულ წელს განხორციელებული რეფორმის შედეგად, ჩაანაცვლა გათანაბრებითი ტრანსფერი და საშემოსავლო გადასახადი. უნდა აღინიშნოს, რომ გათანაბრებით ტრანსფერთან შედარებით დღგ-მ მნიშვნელოვნად გაზარდა მუნიციპალიტეტების შემოსავლები. კერძოდ, 2018 წლის მიხედვით გათანაბრებითი ტრანსფერიდან და საშემოსავლო გადასახადიდან მუნიციპალიტეტების ჯამურმა შემოსავლებმა 828,5 მლნ ლარი შეადგინა, ხოლო 2019 წელს დღგ-დან მუნიციპალიტეტების შემოსავალმა შეადგინა - 995,4 მლნ ლარი (20%-იანი ზრდა). 2019 წლის მაჩვენებლების მიხედვით დღგ-დან მიღებული შემოსავლები საკუთარი შემოსულობების თითქმის ნახევარს 49%-ს, ხოლო მთლიანი შემოსულობების 37%-ს შეადგენს.

მარტივად აღსაქმელად, ადგილობრივი თვითმმართველობის ერთეულების ბიუჯეტის შემოსავლის წყაროები ჩვენ პირობითად შეგვიძლია დავყოთ 3 ნაწილად:

სააგადასახადო შემოსავლები - ჩვენს მიერ ზემოთ აღწერილი რეფორმის მიხედვით 2019 წლის 1 იანვრიდან შემოსავლის ეს წყარო მოიცავს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ქონების გადასახადის 100%-ს და დამატებითი ღირებულების გადასახადის ნაწილს, რომლიც გამოთვლაც ხდება სპეციალური ფორმულით სადაც მონაწილეობს მუნიციპალიტეტის სხვადასხვა სტატისტიკური მაჩვენებლები; შემოსავლის ეს წყარო მუნიციპალიტეტის საკუთარ შემოსავლებს მიეკუთვნება.

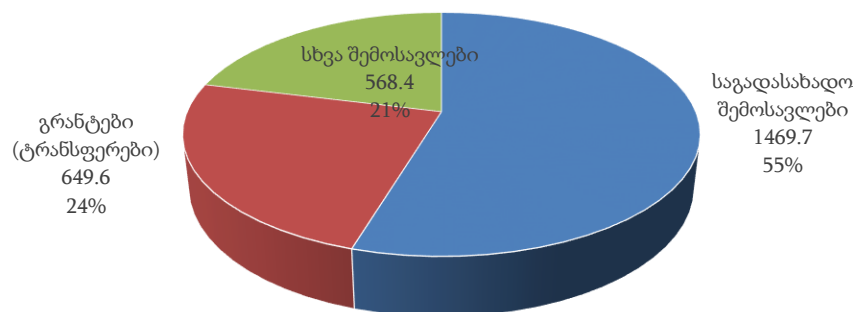
გრანტები (ტრანსფერები) - საერთაშორისო ორგანიზაციები და მთავრობების მიერ გამოყოფილ გრანტები. ასევე, სხვა დონის ბიუჯეტიდან გამოყოფილ ტრანსფერები. მათ შორის, მიზნობრივი, სპეციალური და კაპიტალურ ტრანსფერები (2019 წლიდან აღარ არსებობს გათანაბრებითი სტრანსფერი). შემოსავლის ამ წყაროდან მისაღები თანხებიდან მუნიციპალიტეტის არასაკუთარ შემოსავლებს მიეკუთვნება.

სხვა დანარჩენი შემოსავლები - საბიუჯეტო კლასიფიკაციის შესაბამისად ბიუჯეტის სხვა შემოსავლებს მიეკუთვნებული შემოსავლები (მაგ. მოსაკრებლები, ჯარიმები, დივიდენდები, ლიცენზიები და ა.შ.), კაპიტალური შემოსავლები (შემოსავლები პრივატიზაციიდან), ფინანსური აქტივების (ნათშის გამოყენება, სესხის დაბრუნება) და ვალდებულებების (საგარეო ან საშინაო სესხის აღება) ცვლილებით მიღებული შემოსავლები. შემოსავლის ამ წყაროდან მისაღები თანხებიდან მუნიციპალიტეტის საკუთარ შემოსულობებს მიეკუთვნება საბიუჯეტო კლასიფიკაციით კლასიფიცირებული სხვა შემოსავლებიდან, კაპიტალური შემოსავლებიდან და ფინანსური აქტივების ცვლილებიდან (ძირითად შემთხვევებში) მისაღები თანხები.

შემოსავლების ზემოაღნიშნული კლასიფიცირების მიხედვით გრაფიკ #4-ზე მოცემულია 2019 წელს, ჯამურად მუნიციპალიტეტების ბიუჯეტებში ჩარიცხული თანხები და მათი პრიპორცია.

გრაფიკი #4

მუნიციპალიტეტების 2019 წლის ნაერთი შემოსავლები ძირითადი წყაროების მიხედვით (თანხა მლნ ლარში)

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის მარეგულირებელი სამართლებრივი აქტები

საქართველოში დღეს მოქმედი საბიუჯეტო სისტემა რეგულირდება სხვადასხვა საკანონმდებლო ნორმატიული აქტით. სახელმწიფო ბიუჯეტის მიღებისთანა დაკავშირებული დებულებები ასევე გაწერია საქართველოს კონსტიტუციის მე-6 თავში. საქართველოს ორგანული კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობების კოდექსი“-ს მე-5 კარი მთლიანად შედგება მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტისა და ეკონომიკური საფუძვლების დებულებებისაგან. ასევე, ამავე ორგანული კანონის გარდამავალი დებულებები არეგულირებს მუნიციპალიტეტის ფინანსებთან დაკავშირებულ რიგ საკითხებს.

ქვეყანაში საბიუჯეტო მოწყობის ძირითად და საკვანძო საკითხები მოწესრიგებულია საქართველოს კანონით „საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსი“-თ. საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსი მიღებული იქნა 2009 წელს და ძალაში შევიდა 2010 წლის 1 იანვრიდან. საბიუჯეტო კოდექსმა ბევრ სხვა სიახლესთან ერთად გააერთიანა სხვადასხვა დონის ბიუჯეტების მარეგულირებელი საკანონმდებლო აქტები, რომლებიც მანამდე რამოდენიმე კანონით იყო დარეგულირებული. შედეგად საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის ამოქმედებისთანავე, სხვა კანონებთან ერთად, გაუქმდა „საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის შესახებ“, „შემოსულობების ბიუჯეტებს შორის განაწილების შესახებ“ და „ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონები.

საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსი შედგება ექვსი კარისაგან. მათ შორის, პირველი, მეორე და მეექვსე კარი საერთოა ბიუჯეტებისთვის და შესაბამისად, ადგენს ნორმებს ყველა დონის ბიუჯეტისთვის. კოდექსის მე-3 კარით დარეგულირებულია სახელმწიფო ბიუჯეტთან დაკავშირებული საკითხები, მე-4 კარი ადგენს ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის საბიუჯეტო წესებსა და პროცედურებს, ხოლო მე-5 კარში მოცემულია ავტონომიური რესპუბლიკების ბიუჯეტთან დაკავშირებული საკითხები.

გარდა აღნიშნული საკანონმდებლო აქტებისა ქვეყნის საბიუჯეტო სისტემის შემადგენელი საკანონმდებლო აქტებია „ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი, „სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ“, „სახელმწიფო აუდიტის შესახებ“, „სახელმწიფო შიდა ფინანსური კონტროლის შესახებ“, „ბურალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ“, „ყოველწლიური სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონები და სხვა.

ქვეყანაში საბიუჯეტო სისტემას, გარდა ზემოაღნიშნული საკანონმდებლო აქტებისა, ასევე არეგულირებს კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები, ამ აქტებით დამტკიცებული მეთოდოლოგიები. ასევე, საბიუჯეტო პროცესის მიმდინარეობისას ყოველწლიურად გამოიცემა კანონქვემდებარე ინდივიდუალური აქტები, რომლებიც გამომდინარეობს შესაბამისი ნორმატიული აქტებიდან.

საბიუჯეტო სისტემის მარეგულირებელი კანონქვემდებარე აქტებიდან უნდა გამოიყოს საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანებები „საქართველოს საბიუჯეტო კლასიფიკაციის დამტკიცების თაობაზე“ და „პროგრამული ბიუჯეტი შედგენის მეთოდოლოგიის დამტკიცების თაობაზე“. ეს ორი ბრძანება არეგულირებს როგორც სახელმწიფო დონეზე საბიუჯეტო მოწყობის საკითხებს, ასევე, ავტონომიური და ადგილობრივი ბიუჯეტების შედგენისა და აღსრულების წესებსა და პროცედურებს.

„საქართველოს საბიუჯეტო კლასიფიკაციის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით კლასიფიცირდება ბიუჯეტში მისაღები და ბიუჯეტიდან გასაცემი ფულადი ნაკადები. დამტკიცებული კლასიფიკაცია ეფუძნება და შესაბამისია საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ დაწესებულ საერთაშორისო სტანდარტებთან. იგი ერთიანია საქართველოს ყველა დონის ბიუჯეტისათვის. კლასიფიკაციით განსაზღვრულია თუ როგორი ფორმა უნდა ჰქონდეს ბიუჯეტის ბალანსს, მოცემულია დეტალური მეთოდური მითითებები ბიუჯეტის შემოსულობების და გადასახდელების სწორი აღრიცხვა-ანგარიშგებისთვის.

ბიუჯეტის პროგრამული ფორმატით შემუშავება ადგილობრივი თვითმმართველობებისათვის სავალდებულო გახდა 2013 წლიდან. სწორედ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანება „პროგრამული ბიუჯეტი შედგენის მეთოდოლოგიის დამტკიცების თაობაზე“ ადგენს იმ წესებსა და ფორმას, თუ რა პერიოდში და რა სტრუქტურით უნდა განხორციელდეს წლიური ბიუჯეტის პროექტის მომზადება, დამტკიცება, აღსრულება და ანგარიშგება. მეთოდოლოგია ადგენს როგორც ზოგად დებულებებს, რომლებიც საერთოა ყველა დონის ბიუჯეტისათვის, ასევე ცალ-ცალკე, თითოეული დონის ბიუჯეტისათვის, განსაზღვრავს ბიუჯეტის და მისი პროგრამების შედგენის დეტალურ ფორმატებს.

2018 წელს განახლდა მეთოდოლოგიის ის ნაწილი, რომელიც არეგულირებს ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობების საბიუჯეტო საკითხებს. ჩვენს შემთხვევაში საგულისხმოა სიახლეები რომლებიც დაადგინა განახლებულმა მეთოდოლოგიამ და რომლებიც მუნიციპალიტეტებისათვის სავალდებულო გახდება 2020 წლის ბიუჯეტის მომზადების პროცესიდან. ესენია:

- მეტი აქცენტი კეთდება პრიორიტეტების დოკუმენტის სწორ შემუშავებაზე
- აუცილებელი ხდება მუნიციპალიტეტის საშუალოვადიანი სამუშაო გეგმის შემუშავება
- დეტალურად გაიწერა ბიუჯეტის ფორმატი და სტრუქტურა
- დაზუსტდა ბიუჯეტის თანმდევი დოკუმენტები და მათი შედგენის ფორმატი - პროგრამული და კაპიტალური ბიუჯეტები, ააიპ-ების ბიუჯეტები
- დაკონკრეტდა და უფრო მკაფიოდ გაიწერა ბიუჯეტის პროექტის მომზადების ფაზები და კალენდარი და სხვა.

საბიუჯეტო პროცესი თვითმმართველობაში

თვითმმართველობების ბიუჯეტის მომზადების, განხილვისა და დამტკიცების პროცედურები რეგულირდება საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის XII თავით. მუნიციპალური ბიუჯეტის მომზადების, შედგენის, დამტკიცებისა და ანგარიშგების პროცესის მოკლე აღწერა მოცემულია გრაფიკ #5-ზე.

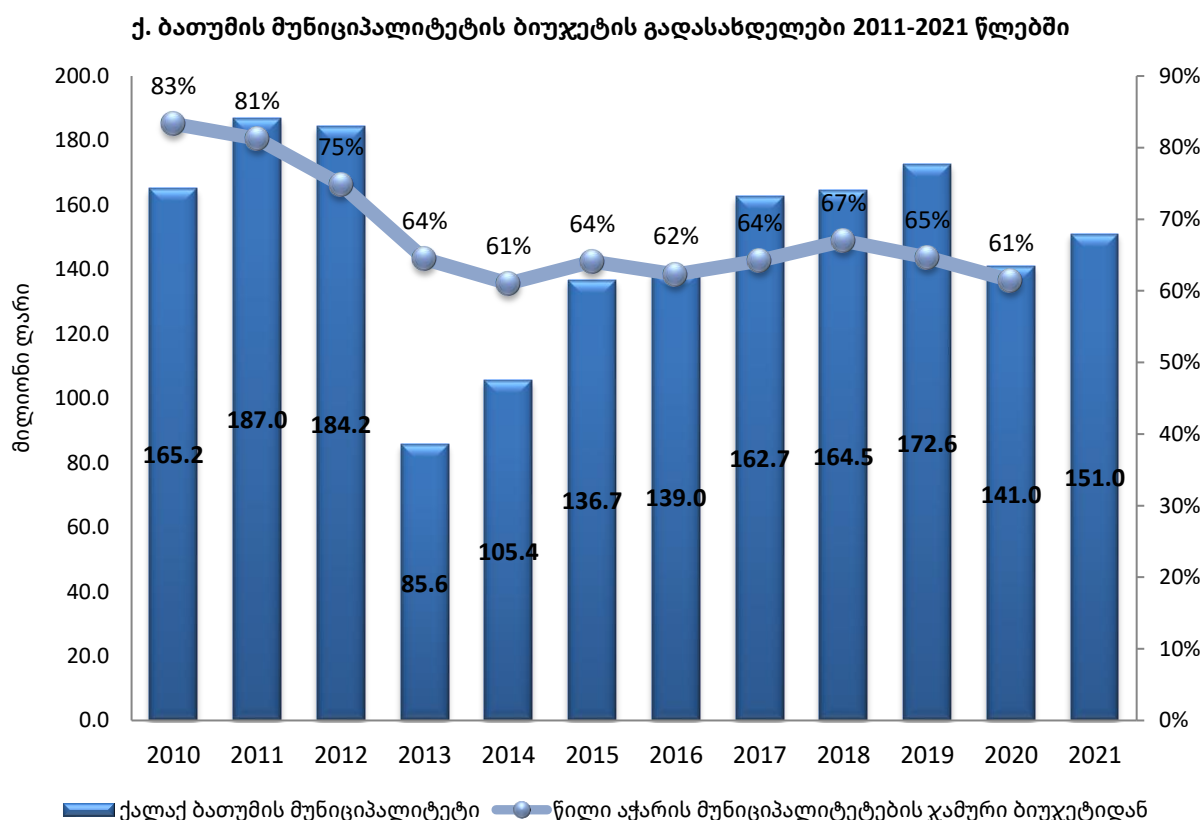
გრაფიკი #5

ქალქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი 2010-2021 წლებში

ქალქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის გადასახდელების (ასიგნებების) მოცულობა 2010-2021 წლებში წარმოდგენილია გრაფიკ #6.

გრაფიკი #6

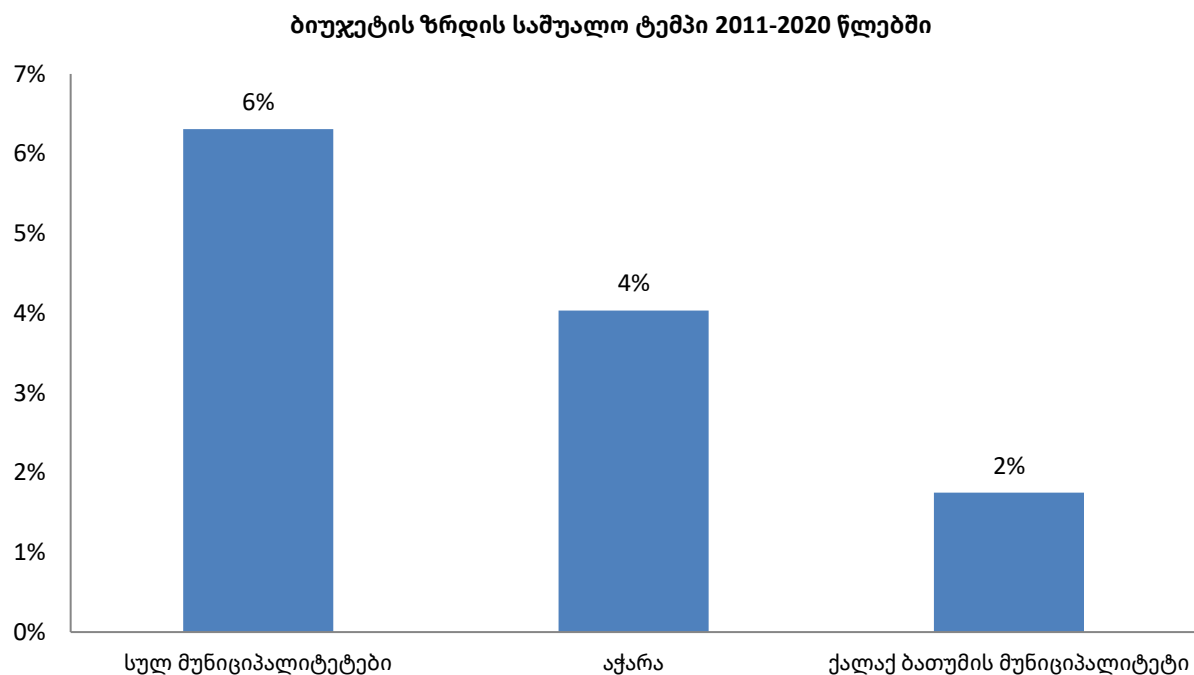
* 2010-დან 2020 წლის ჩათვლით მოცემულია ფაქტიური, ხოლო 2021 წელს გეგმიური მაჩვენებლები

ბოლო წლების მიხედვით ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის წილი აჭარის რეგიონის მუნიციპალიტეტების ბიუჯეტების ჯამურ მოცულობაში 60%-დან 70%-ის ფარგლებში მერყეობს. ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ ქვეყნის ნარეთ ბიუჯეტში ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის წილი შეადგენს დაახლოებით 1,2%-ს.

2013-დან 2021-წლამდე პერიოდში ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ზრდამ ნომინალურ გამოხატულებაში 64,4 მლნ ლარი შეადგინა, რაც პროცენტულ მაჩვენებლებში 75%-ია (2013 წელს 85,6 მლნ და 2021 წელს 151,0 მლნ ლარი). ჯამში 2010-დან 2020 წლის ჩათვლით ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან გაწეულია 1,643.9 მლნ ლარი ხარჯი, რაც საშუალოდ წელიწადში 149,4 მლნ ლარია.

ბათუმის მუნიციპალური ბიუჯეტის გადასახდელების (ასიგნებების) ყოველწლიურმა საშუალო ზრდამ 2011-2020 წლების 10 წლიან პერიოდში შეადგინა 2% (გრაფიკი #7), რაც 4%-ით ნაკლებია საქართველოს მუნიციპალიტეტების საშუალო ჯამურ მაჩვენებელზე (6%) და 2%-ით ჩამოუვარდება აჭარის რეგიონის მუნიციპალიტეტების ჯამურ მაჩვენებელს (4%).

გრაფიკი #7

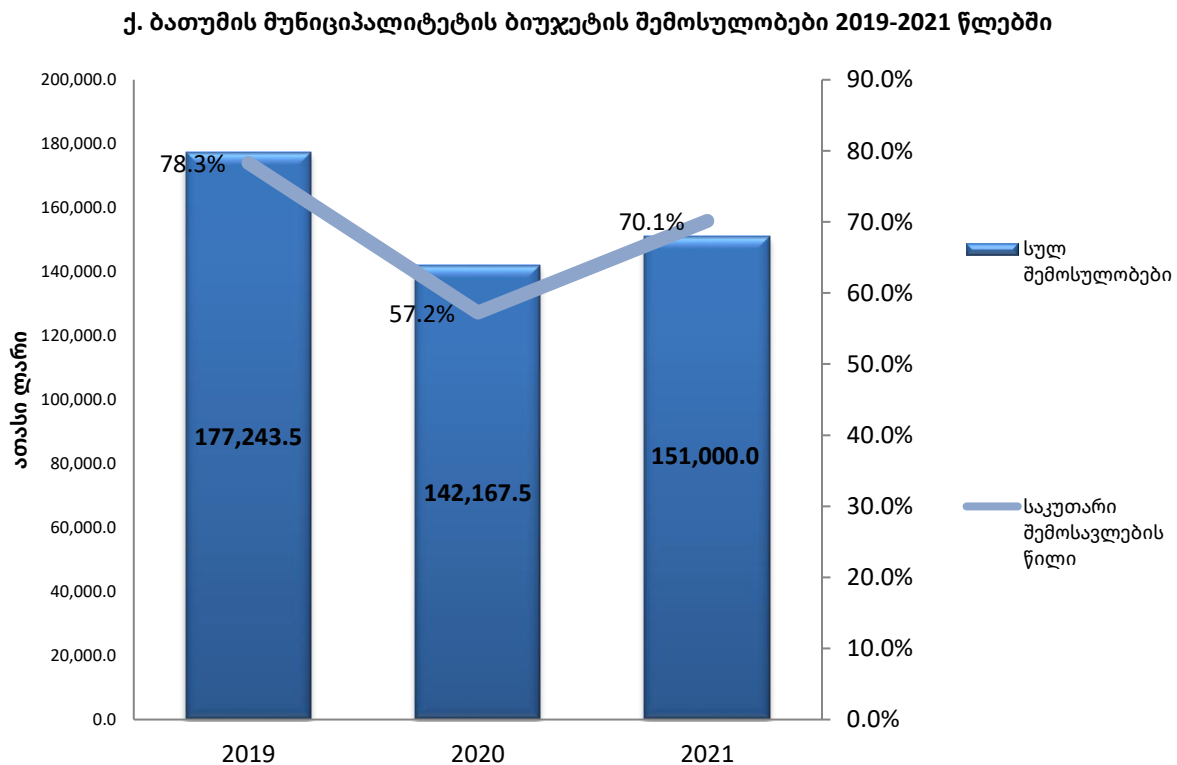

ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტი

ბიუჯეტის შემოსულობები

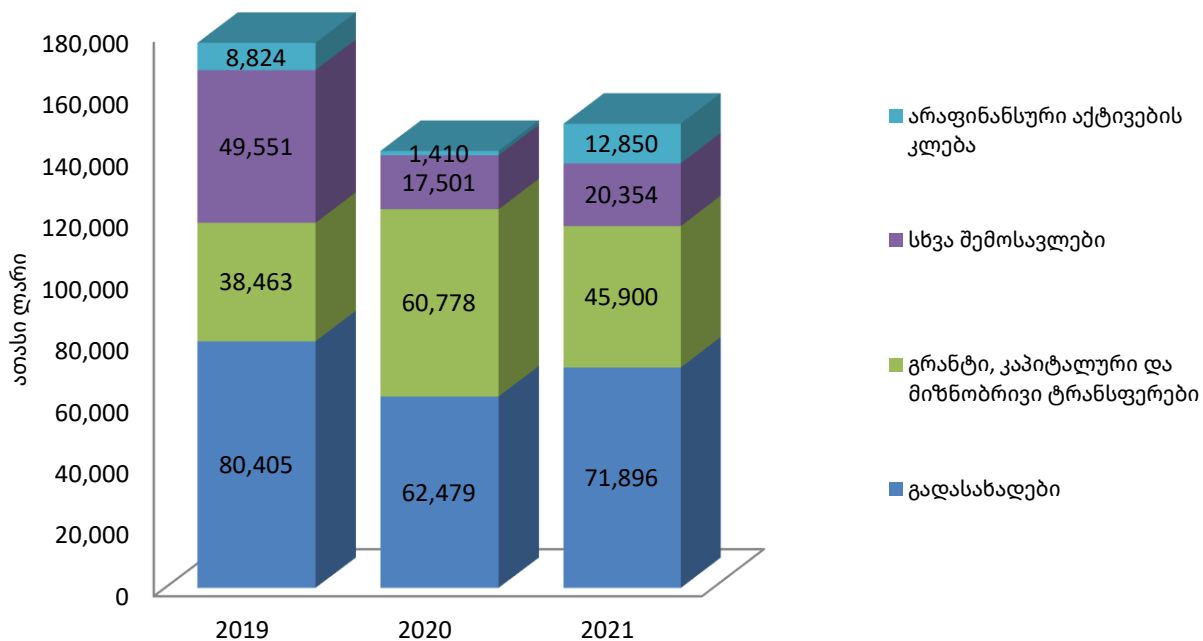
ჩვენ განვიხილავთ ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის შემოსულობებს 2019-2021 წლების მიხედვით, წარმოვადგენთ მათ სიდიდეებს, წილს მთლიან შემოსულობებში და დინამიკას ბოლო 3 წლის მიხედვით.

გრაფიკი #8

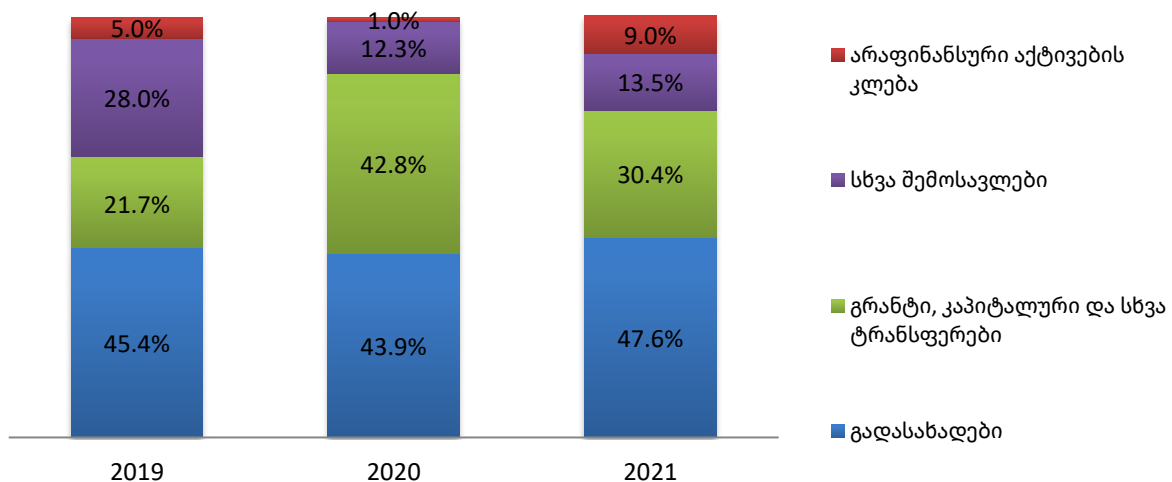

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის შემოსავლების სტრუქტურამ მნიშვნელოვანი ცვლილება განიცადა 2019 წელს (გრაფიკები #9 და #10). აღნიშნული უკავშირდება 2019 წლის 1 აინვრიდან საბიუჯეტო კოდექსში ამოქმედებულ ცვლილებას, რომლიც მიხედვითაც, ერთის მხრივ, გაუქმდა გათანაბრებითი ტრანსფერი, ასევე, საშემოსავლო გადასახადის ის სახეები რომლებიც გასულ წლებში ირიცხებოდა ადგილობრივ ბიუჯეტებში აღარ ირიცხება მუნიციპალურ ბიუჯეტებში. ხოლო მეორეს, მხრივ ამოქმედდა გადასახადების განაწილების პრინციპი (ე.წ. Tax share), რომლიც მიხედვითაც ადგილობრივ ბიუჯეტებში ჩაირიცხება დამატებითი ღირებულების გადასახადიდან მობილიზებული თანხის 19%. ამ თანხის განაწილება მუნიციპალიტეტების მიხედვით ხორციელდება ასევე საბიუჯეტო კოდექსით დადგენილი წესით.

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2019-2021 წლების ბიუჯეტი, შემოსულობების წყაროების მიხედვით

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2019-2021 წლების ბიუჯეტის შემოსავლის წყაროების წილი მთლიან შემოსულობებში

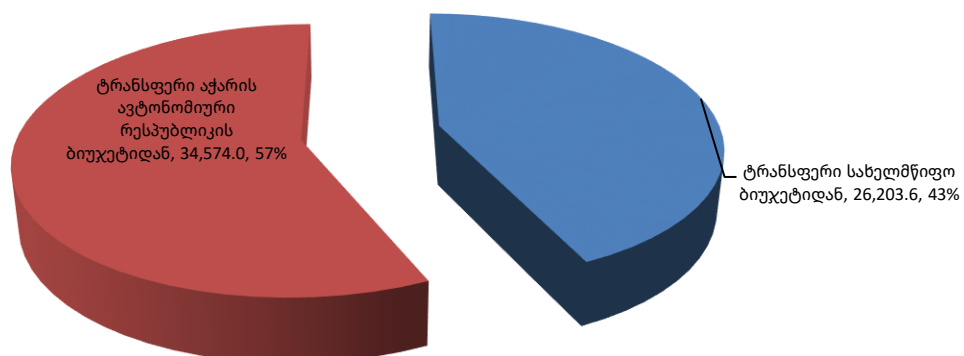

საგადასახადო შემოსავლების ამ რეფორმის მიხედვით ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტი დამატებითი ღირებულების გადასახადიდან მიიღებს 42,9 მლნ ლარი, რაც ქონების გადასახადთან ერთად ჯამში 71,9 მლნ ლარს შეადგენს. შესაბამისად, საგადასახადო შემოსავლების წილი ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის მთლიან შემოსავლების 47,6% იქნება. როგორც ფაქტიური მაჩვენებლებიდან ჩანს, რეფორმის შემდგომ, ნომინალურ გამოხატულებში დღგ-ს განაწილებით მიღებულმა შემოსავალმა გადააჭარბა გათანაბრებითი ტრანსფერიდან და საშემოსავლო გადასახადიდან მუნიციპალიტეტის 2018 წლის ბიუჯეტის შემოსავლებს. ხოლო შემოსავლების სტრუქტურაში მნიშვნელოვნად გაიზარდა საგადასახადო შემოსავლების წილი (31,5%-დან 47,6%-მდე), რაც მნიშვნელოვანია მუნიციპალიტეტისთვის იმ მხრივ, რომ საგადასახადო შემოსავლები პირდაპირ უკავშირდება ქვეყნის ეკონომიკის ზრდას და მასთან ერთად იზრდება. ანუ მშპ-ს ზრდის პარალელურად მოსალოდნელია მუნიციპალური ბიუჯეტების და მათ შორის ბათუმის მუნიციპალიტეტის შემოსავლების ზრდაც.

უნდა აღინიშნოს, რომ სხვა მუნიციპალიტეტებისგან განსხვავებით აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის შემადგენლობაში შემავალი მუნიციპალიტეტებისათვის კაპიტალური ტრანსფერების ძირითადი წყარო არის აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტი. ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტისათვის გამონაკლისი იყოს 2020 წელი, როდესაც შქმნილი ფინანსური პრობლემების გამო ბათუმის ბიუჯეტს წლის ბოლოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დამატებით გამოეყო 29,8 მლნ ლარის ტრანსფერი. გრაფიკი #11-ზე მოცემულია ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის მიერ 2020 წელს მიღებული ტრანსფერების წყაროებისა და პროპორციების მიხედვით. რაც შეეხება 2021 წელს - დამტკიცებული ბიუჯეტი ითვალისწინებს მხოლოდ აჭარის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ფინანსურ დახმარებას 45,9 მლნ ლარის ოდენობით.

გრაფიკი #11

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2020 წლის ბიუჯეტის ტრანსფერები

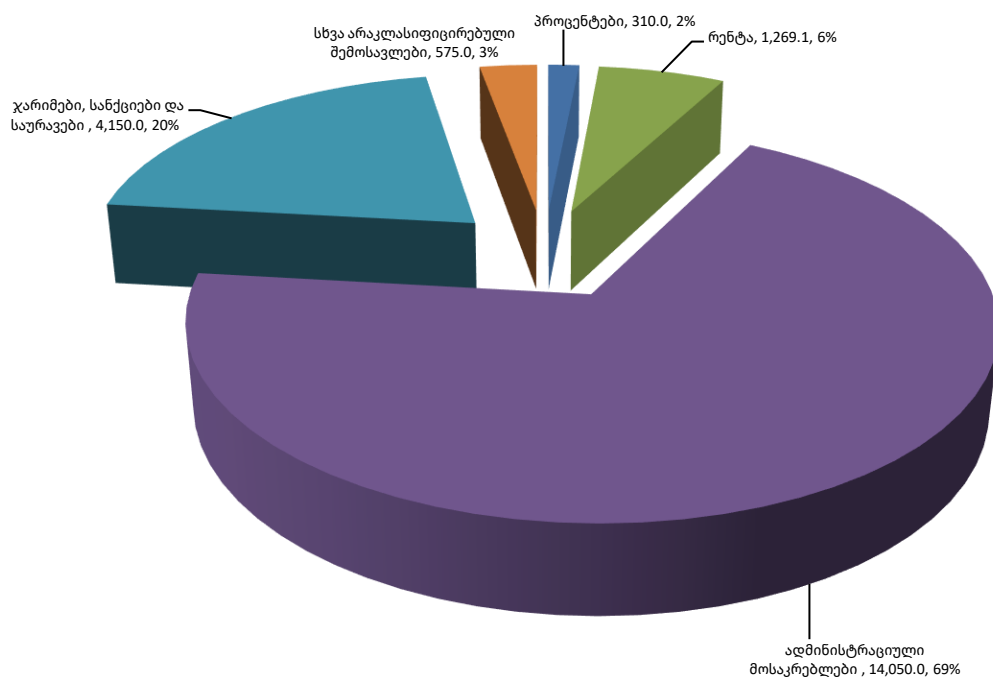

სხვა შემოსავლები და კაპიტალური შემოსავლების ბათუმის 2021 წლის ბიუჯეტის მთლიან შემოსავლებში შემდეგი წლობრივი მაჩვენებლით არის წარმოდგენილი: სხვა შემოსავლები - 13,6% (20,354.0 ათასი ლარი), არაფინანსური აქტივების კლება - 8,8% (12,850.0 ათასი ლარი). ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის სხვა შემოსავლების სტრუქტურა მოცემულია გრაფიკ #12-ზე.

გრაფიკი #12

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის სხვა შემოსავლები

ნაშთის ცვლილება

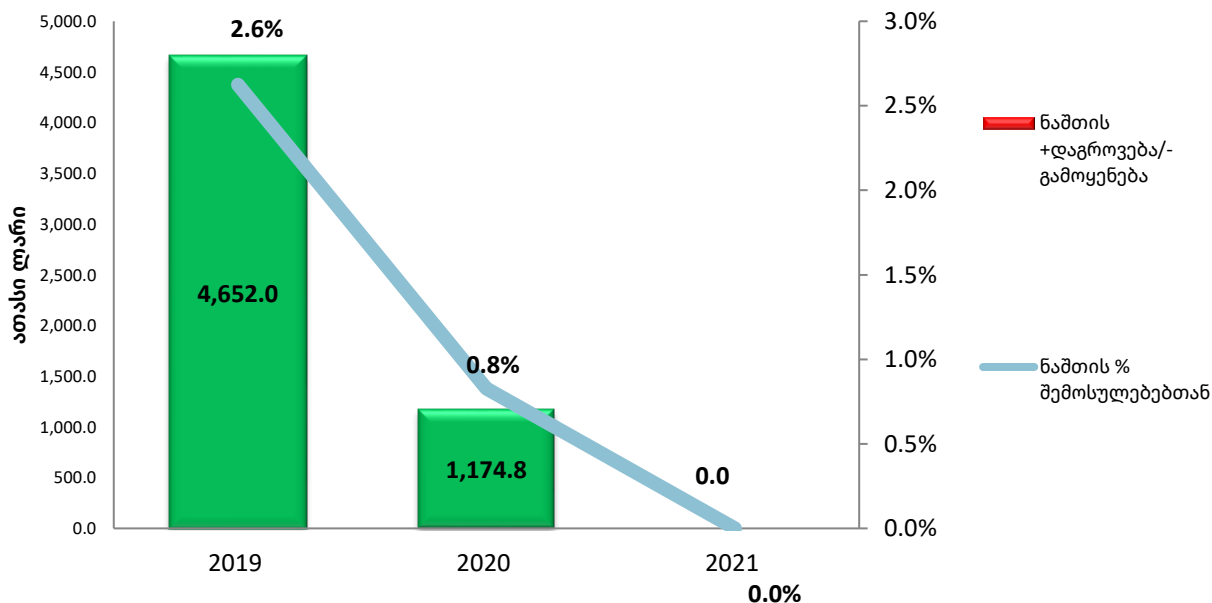
ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტი გადასახდელების დაფინანსებისათვის ნაშთის გამოყენებას არ ითვალისწინებს. ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2019-2021 წლების ბიუჯეტების შემოსულობები, გადასახდელები და ნაშთის ცვლილება განსაზღვრულია შემდეგნაირად:

ათას ლარში

	2019 წელი	2020 წელი	2021 წელი
შემოსულობები	177,243.5	142,167.5	151,000.0
შემოსავლები	168,419.0	140,757.1	138,150.0
არაფინანსური აქტივების კლება	8,824.4	1,410.4	12,850.0
გადასახდელები	172,591.5	140,993.8	151,000.0
ხარჯები	97,154.5	84,376.5	92,943.8
არაფინანსური აქტივების ზრდა	59,628.2	54,683.2	54,999.7
ვალდებულებების კლება	15,808.8	1,933.1	3,056.5
ნაშთის ცვლილება	4,652.0	1,173.8	0.0

გრაფიკი #13

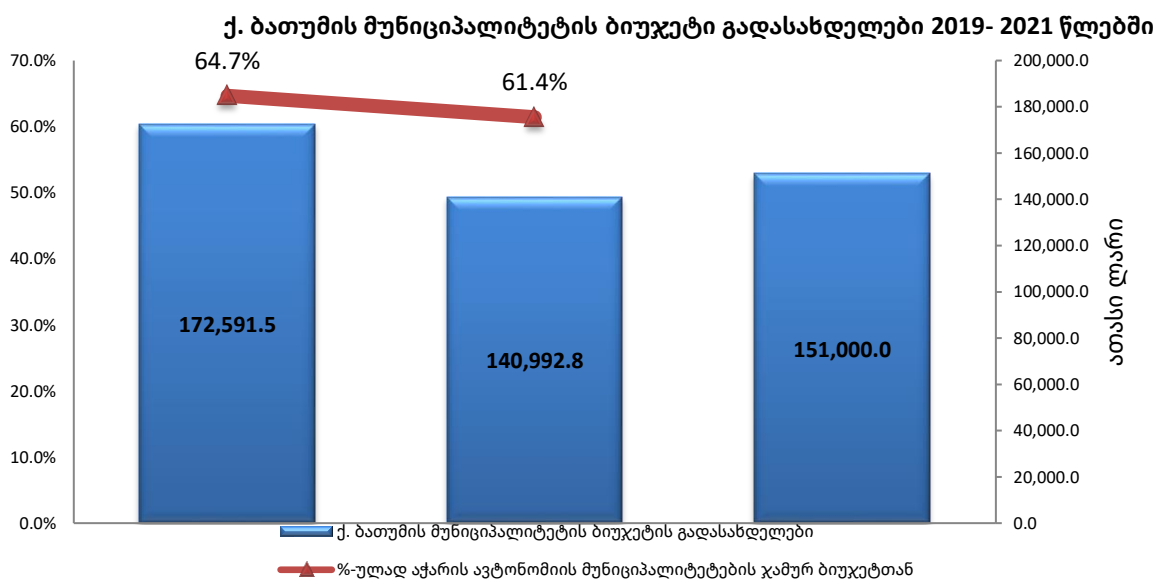
ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ნაშთის ცვლილება 2019-2021 წლებში

ბიუჯეტის გადასახდელები პროგრამების და პრიორიტეტების მიხედვით

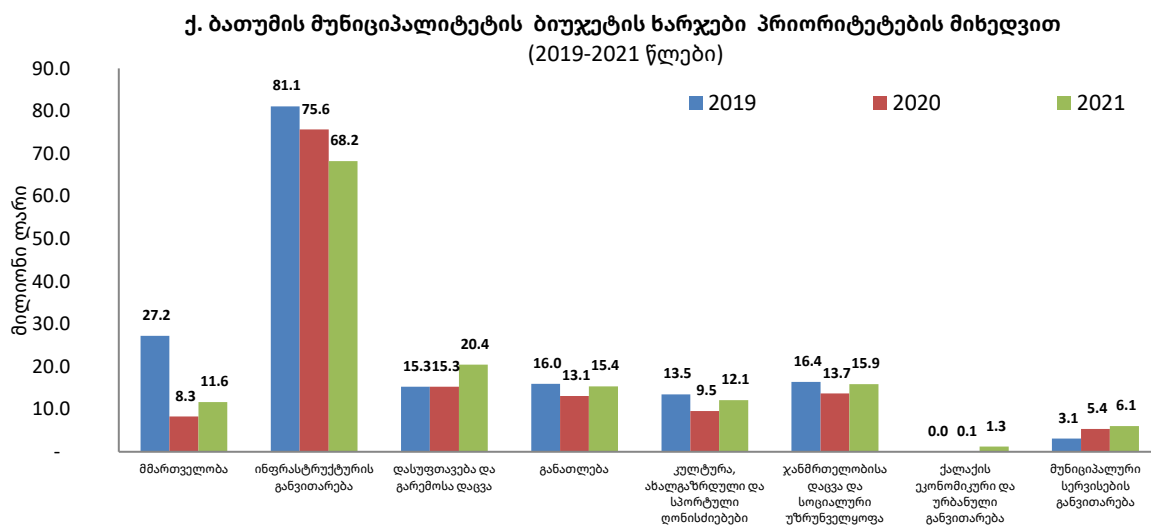
ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის გადასახდელები განსაზღვრულია 151,0 მლნ ლარით (გრაფიკი #14).

გრაფიკი #14

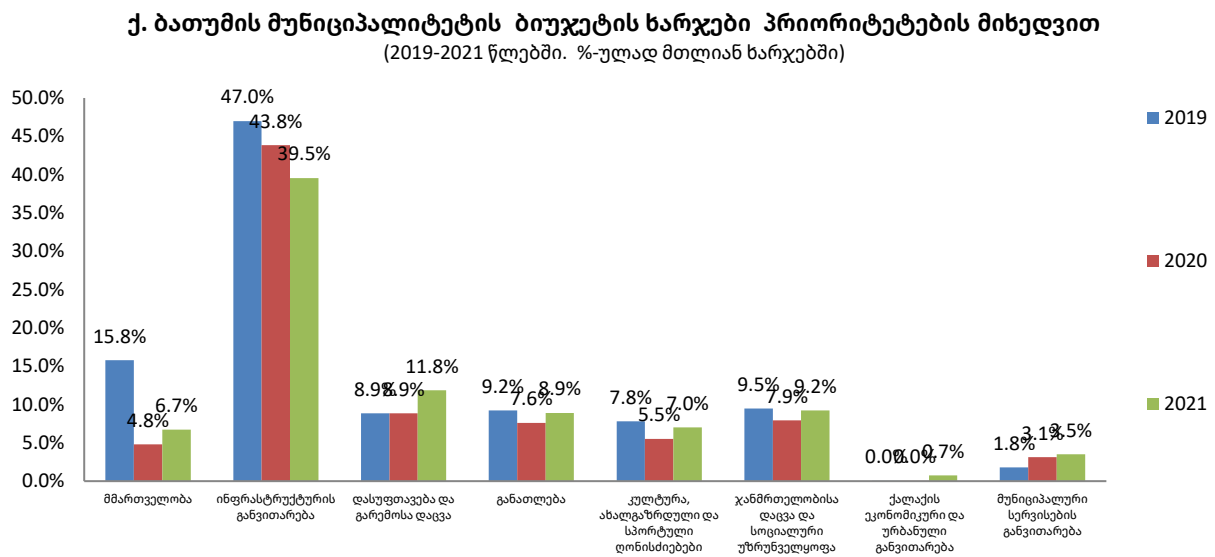
გრაფიკებში #15-#16 მოცემულია 2019-2021 წლებში ბათუმის მუნიციპალიტეტის ასიგნებები (მთლიანი ხარჯები) პრიორიტეტების მიხედვით, როგორც ნომინალურ გამოხატულებაში, ასევე თითოეული პრიორიტეტი პროცენტულად მთლიან ხარჯთან. ხოლო გრაფიკზე #17 ანალოგიური მაჩვენებლები ჯამურად ბოლო 3 წლის მიხედვით (2019-2021 წლები).

გრაფიკი #15

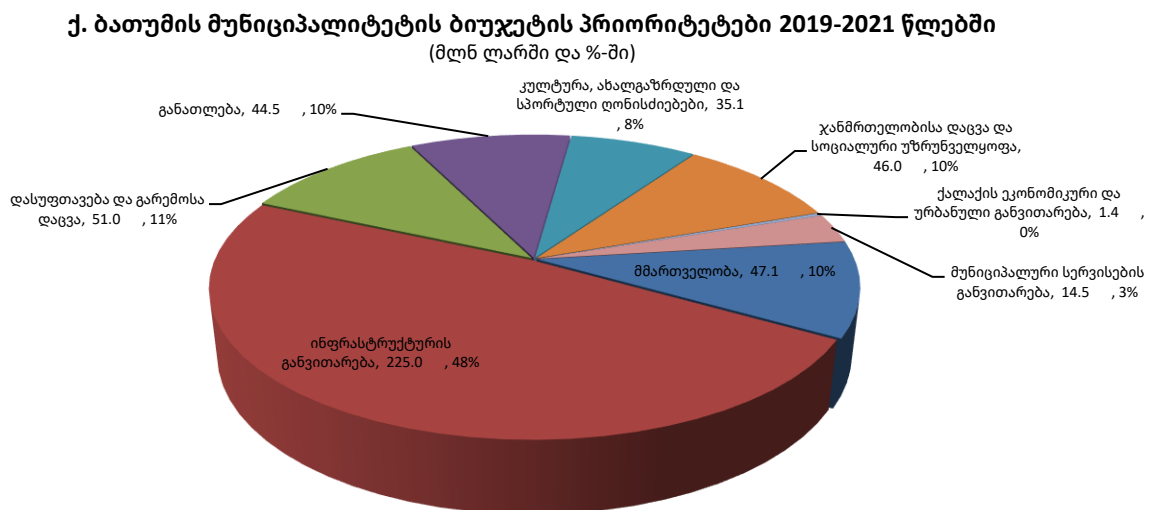

როგორც გრაფიკებიდან ჩანს ყველაზე მეტი თანხები ყველა წლის მიხედვით და ჯამურად გამოიყოფა ინფრასტრუქტურის განვითარების პრიორიტეტზე - 225,2 მლნ 3 წელიწადში, რაც მთლიანი გადასახდელების 48%-ია; დასუფთავების და გარემოს დაცვის პრიორიტეტზე მიიმართება 51,0 მლნ ლარი (11%) წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოების დაფინანსებაზე 3 წლის მიხედვით დაიხარჯება მთლიანი ასიგნებების 10% (47,1 მლნ ლარი), განათლების პრიორიტეტი - 44,7 მლნ ლარი (10%); 3 წელიწადში ჯამში კულტურა, ახალგაზრდობა და სპორტის პრიორიტეტზე გამოიყოფა 35,1 მლნ ლარი (8%) და ჯანდაცვისა და სოციალური დაცვის პრიორიტეტებზე - 46,0 მლნ ლარი (10%).

გრაფიკი #16

გრაფიკი #17

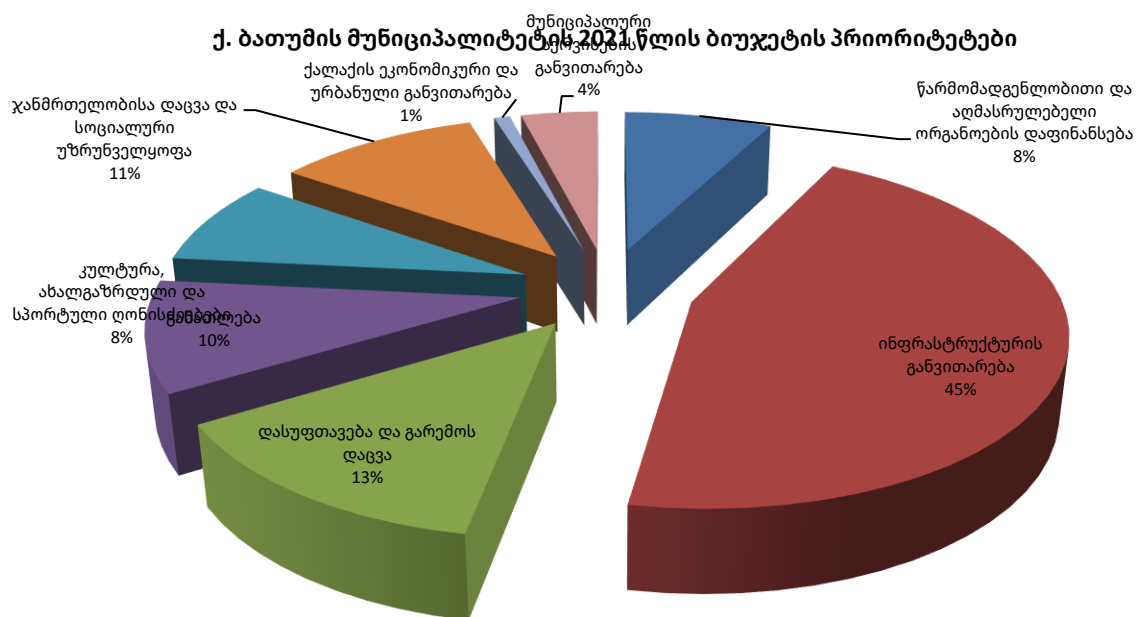
ბიუჯეტის 2021 წლის ბიუჯეტში პრიორიტეტების მიხედვით ასიგნებები გადანაწილებულია შემდეგნაირად:

ათას ლარში

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის პრიორიტეტები	გეგმა ათას ლარებში
წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოების დაფინანსება	11,633.2
ინფრასტრუქტურის განვითარება	68,226.7
დასუფთავება და გარემოს დაცვა	20,432.1
განათლება	15,377.0
კულტურა, ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები	12,106.4
ჯანმრთელობისა დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	15,909.9
ქალაქის ეკონომიკური და ურბანული განვითარება	1,260.0
მუნიციპალური სერვისების განვითარება	6,054.7
სულ ასიგნებები	151,000.0

გასულ წლებთან შედარებით 2021 წლის გადასახდელების სტრუქტურა უცვლელია. მუნიციპალური ბიუჯეტის ასიგნებებიდან ყველაზე მეტი ხარჯი ინფრასტრუქტურის განვითარებაზე მოდის და იგი 68,2 მლნ ლარს შეადგენს (მთლიანი ბიუჯეტის 45%), ხოლო ყველაზე ნაკლები ქალაქის ეკონომიკური და ურბანული განვითარების პრიორიტეტებზე 1,3 მლნ ლარი (1%).

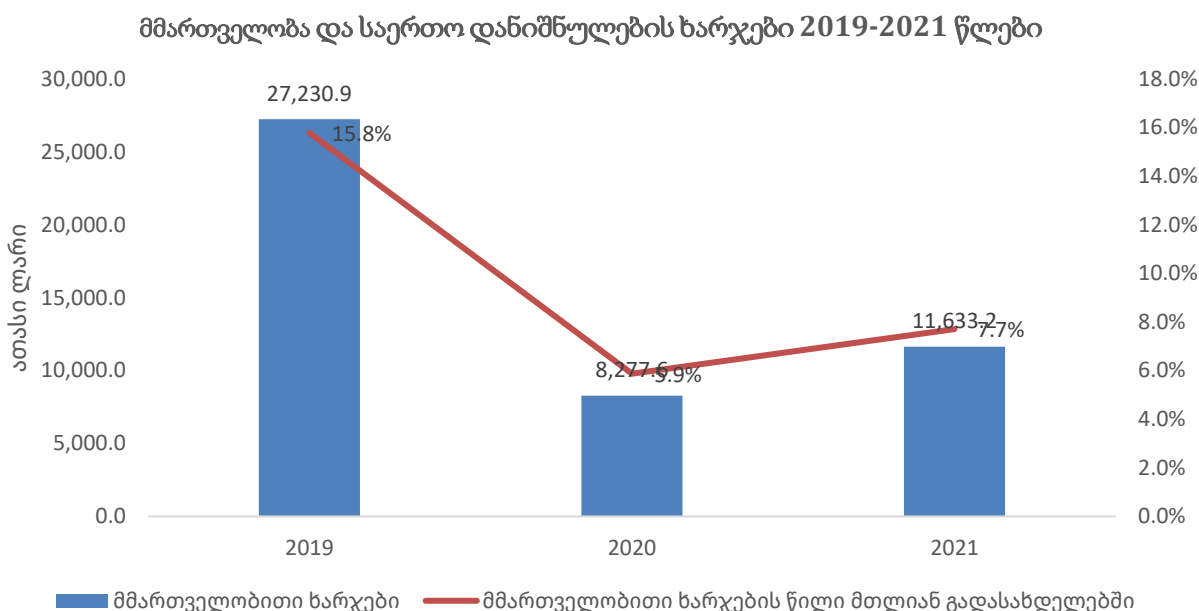
გრაფიკი #18

მმართველობა და საერთო დანიშნულების ხარჯები

მმართველობა და საერთო დანიშნულების ხარჯების პრიორიტეტის დაფინანსებისათვის ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტში გათვალისწინებულია 11,633.2 ათასი ლარი, რაც ბიუჯეტის მთლიანი ასიგნებების 7,7%-ს შეადგენს. 2019-2021 წლებში პრიორიტეტის ფარგლებში გამოყოფილი ასიგნებების მოცულობა და მათი შეფარდება მთლიან გადასახდელებთან წარმოდგენილია გრაფიკ #19-ზე.

გრაფიკი #19

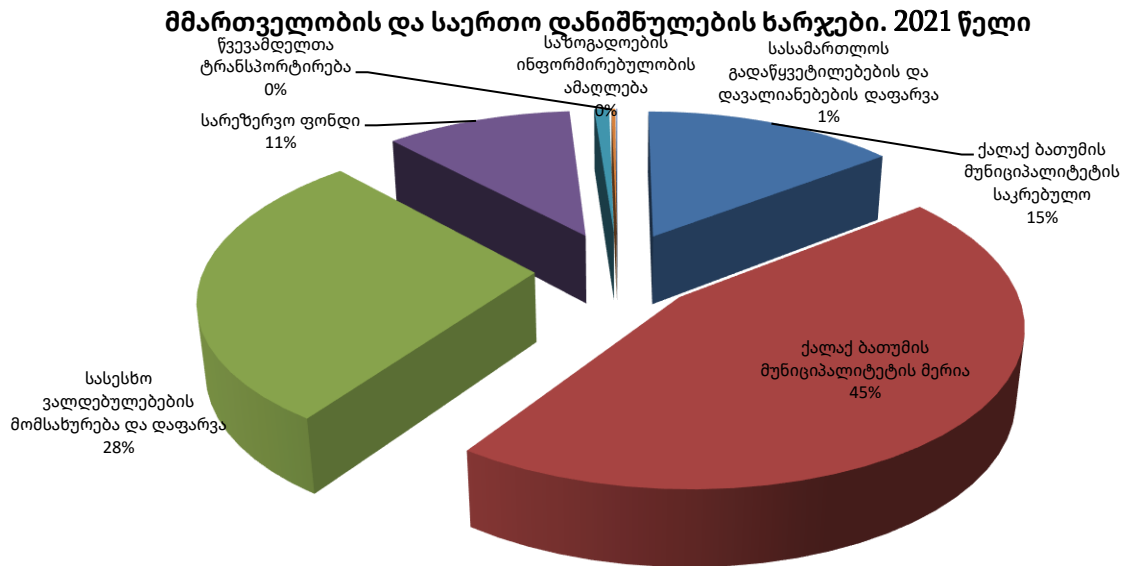
2021 წელს გამოყოფილი ასიგნებებიდან ფინანსდება შემდეგი ხარჯები:

მმართველობითი და საერთო დანიშნულების ხარჯების დაფინანსება

	ათასი ლარი
ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1,693.6
ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	5,239.2
სასესხო ვალდებულებების მომსახურება და დაფარვა	3,315.4
სარეზერვო ფონდი	1,250.0
სასამართლოს გადაწყვეტილებების და დავალიანებების დაფარვა	100.0
წვევამდელთა ტრანსპორტირება	25.0
საზოგადოების ინფორმირებულობის ამაღლება	10.0

მმართველობა და საერთო დანიშნულების ხარჯების პრიორიტეტის ასიგნებების წილობრივი მაჩვენებლები მოცემულია გრაფიკ #20-ზე.

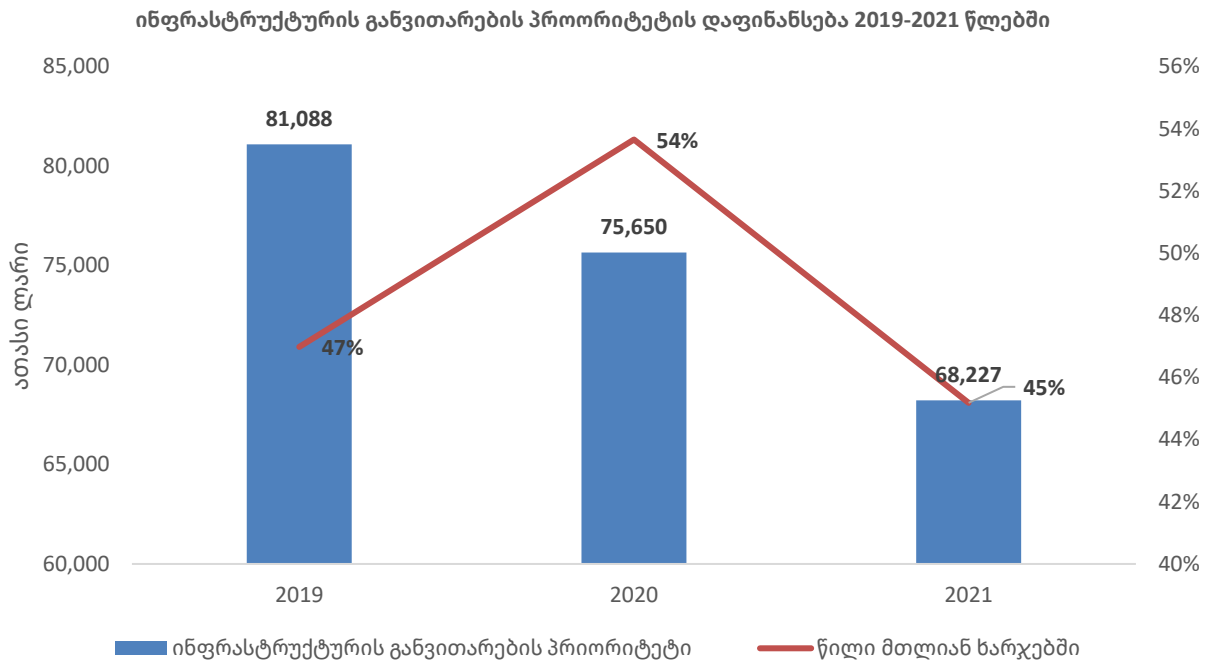

მმართველობა და საერთო დანიშნულების ხარჯების პრიორიტეტის ხარჯებიდან 45% (5,2 მლნ ლარი) ხმარდება მუნიციპალიტეტის მერიის (ადმინისტრაციული ხელისუფლების) ხარჯებს. 15% (1,7 მლნ ლარი) მოდის საკრებულოს ხარჯებზე, მუნიციპალიტეტის სასესხო ვალდებულებების მომსახურებას და დაფარვას - 28% (3,3 მლნ ლარი) და ა.შ.

ინფრასტრუქტურის განვითარება

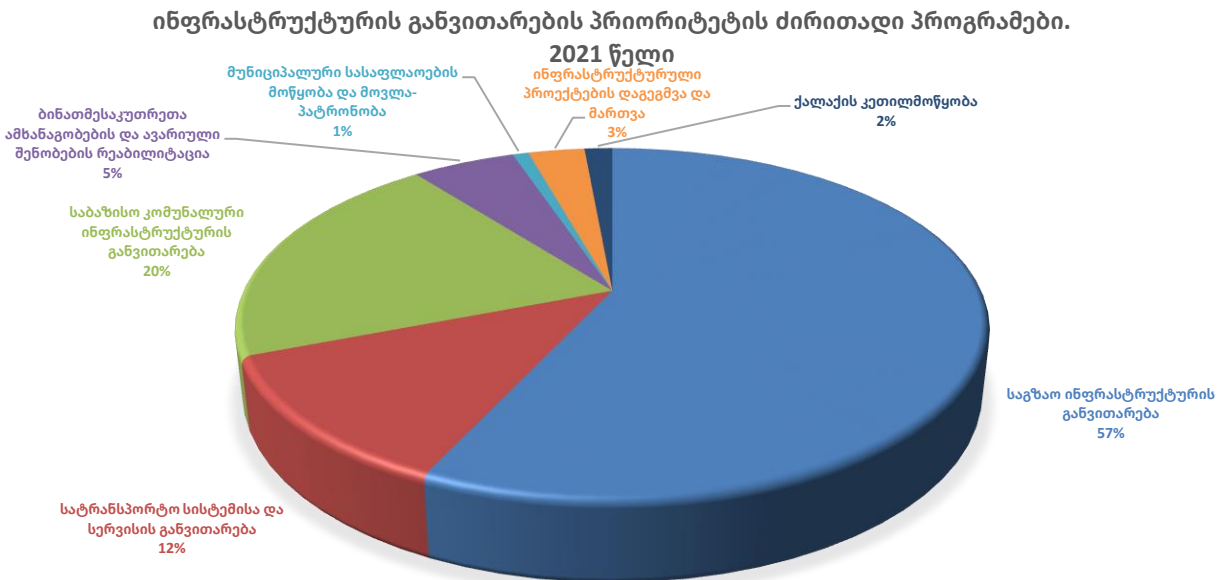
ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის ასიგნებების 45% გამოყოფილია ინფრასტრუქტურის განვითარების პრიორიტეტის დაფინანსებაზე, რაც ნომინალურ გამოხატულებაში 68,226.7 ათას ლარს შეადგენს. 2019-2021 წლებში პრიორიტეტის ფარგლებში გამოყოფილი ასიგნებების მოცულობა და მათი შეფარდება მთლიან გადასახდელებთან წარმოდგენილია გრაფიკ #21-ზე.

პრიორიტეტის ფარგლებში ფინანსდება შემდეგი პროგრამები:

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის ინტრასტრუქტურის განვითარების პრიორიტეტის დაფინანსება

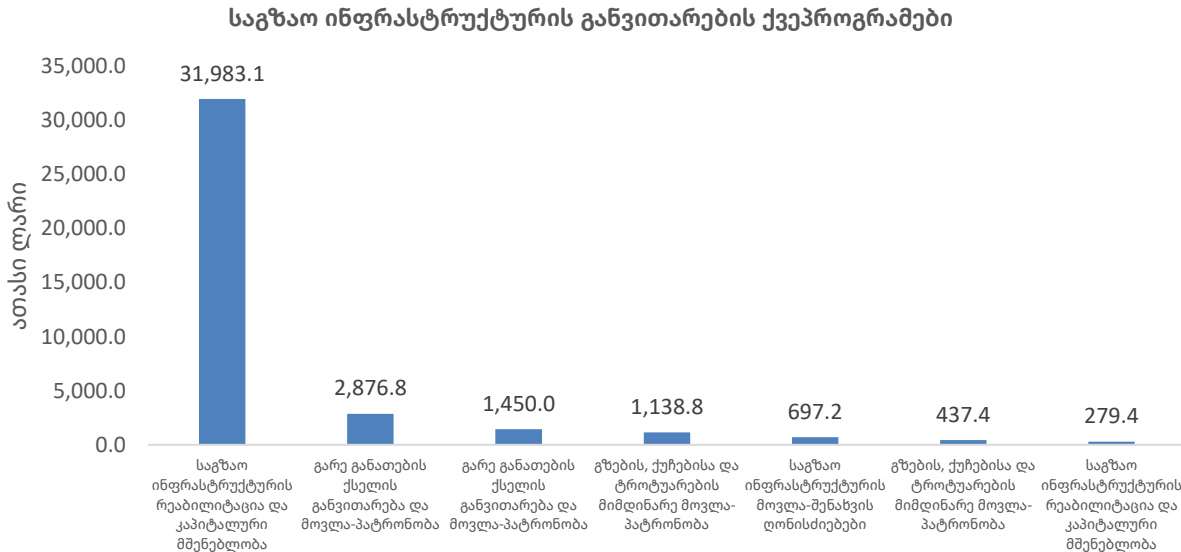
	პროგრამები	ათასი ლარი
02 01	საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარება	38,862.7
02 02	სატრანსპორტო სისტემისა და სერვისის განვითარება	8,287.0
02 03	საბაზისო კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება	13,906.9
02 04	ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების და ავარიული შენობების რეაბილიტაცია	3,642.6
02 05	მუნიციპალური სასაფლაოების მოწყობა და მოვლა-პატრონობა	560.4
02 06	ინფრასტრუქტურული პროექტების დაგეგმვა და მართვა	1,987.8
02 07	ქალაქის კეთილმოწყობა	979.3
	სულ	68,226.7

საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარების პროგრამა - ქალაქის პერსპექტიული განვითარებისათვის მნიშვნელოვანია მიმართულების მუდმივი სრულყოფა ქუჩების დაპროექტების, მშენებლობის და ექსპლოატაციის სფეროში. კეთილმოწყობილი საგზაო ინფრასტრუქტურა ხელს უწყობს საავტომობილო ტრანსპორტის განვითარებას. საავტომობილო ტრანსპორტის განვითარება კი განსაზღვრავს ეკონომიკის განვითარების ტემპებსა და დონეს. ტრანსპორტის ფუნქციონირება შესაძლებელია მხოლოდ გზებისა და ქუჩების განვითარებული ქსელის არსებობის პირობებში, რომელსაც გააჩნია ყველა თვისება უსაფრთხო მოძრაობისათვის. კეთილმოწყობილი ქუჩა და გზა დადებითად მოქმედებს ეკონომიკისა და სოციალური დონის განვითარებაზე. ქალაქის მოვლილი და განათებული ქუჩები, გზები და ტროტუარები ასევე მნიშვნელოვანია ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარების მხრივ. აუცილებელია ქალაქში საგზაო ინფრასტრუქტურის შემდგომი განვითარება, რაც გულისხმობს ტრანსპორტისა და ფეხით მოსიარულეთათვის უსაფრთხო გადაადგილებას, გზავრობის დროის დაზოგვას, ქალაქში მაცხოვრებელთათვის და ტურისტებისათვის ტრანსპორტისა და ფეხით გადაადგილებისას მაღალი კომფორტის შექმნას, ხმაურისა და გარემოს დაბინძურების შემცირებას, ქალაქის ქუჩებში სატრანსპორტო საშუალებების მოძრაობის განტვირთვას, მუნიციპალური სატრანსპორტო სერვისის განვითარებას. პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია შემდეგი ქვეპროგრამების განხორციელება: გზების, ქუჩებისა და ტროტუარების მიმდინარე მოვლა-პატრონობა; საგზაო ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და კაპიტალური მშენებლობა; გარე განათების ქსელის განვითარება და მოვლა-პატრონობა და საგზაო ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვის ღონისძიებები.

პროგრამის დაფინანსებისათვის გამოყოფილი 38,862.7 ათასი ლარიდან დაფინანსდება გრაფიკ #23-ზე მოცემული ქვეპროგრამები.

გრაფიკი #23

საგზაო ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და კაპიტალური მშენებლობის ქვეპროგრამის ინდიკატორები:

- წლის განმავლობაში სრულად რეაბილიტირებული ქუჩების რაოდენობა
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 23
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 17
- წლის განმავლობაში ნაწილობრივ რეაბილიტირებული ქუჩების რაოდენობა
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 17
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 9
- წლის განმავლობაში რეაბილიტირებული გზის სიგრძე - გრძ.მ
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 23 765
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 33 999
- წლის განმავლობაში რეაბილიტირებული გზის ფართობი - კვ.მ
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 160 308
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 313 679

გარე განათების ქსელის განვითარება და მოვლა-პატრონობის ქვეპროგრამის ინდიკატორებია:

- გარე განათების წერტილის რაოდენობა, რომელთა მოვლა-ექსპლუატაცია ხორციელდება ქალაქის ტერიტორიაზე
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 22 432
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 23 914
- წლის განმავლობაში დამატებული ახალი ენერგოეფექტური სანათების რაოდენობა - ერთეული
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 215
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 1113

საგზაო ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვის ღონისძიებების ქვეპროგრამის ინდიკატორებია:

- წლის განმავლობაში შეკეთებული არაასფალტირებული ქუჩების საერთო ფართობი - კვ.მ.
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 250 000
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 70 000
- ქვაფენილიანი ქუჩების საერთო ფართობი, სადაც წლის განმავლობაში ხორციელდება მოვლა-პატრონობის ღონისძიებები - კვ.მ.
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 42 000
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 42 000
- ტროტუარების საერთო ფართობი, რომელზეც წლის განმავლობაში ხორციელდება სარეაბილიტაციო სამუშაოები - კვ.მ.
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 5 000
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 5 000

სატრანსპორტო სისტემისა და სერვისის განვითარება - მუნიციპალური სატრანსპორტო ქსელის გამართული მუშაობის უზრუნველყოფა მნიშვნელოვანია საზოგადოების ეფექტიანი გადაადგილების უზრუნველსაყოფად. მუნიციპალური სატრანსპორტო ქსელი წარმოადგენს ყველაზე იაფ გადაადგილების საშუალებას, რის გამოც საზოგადოების ფართო მასაა მისი მომხმარებელი. აქედან გამომდინარე მუნიციპალური სატრანსპორტო ქსელის გამართული ფუნქციონირება კრიტიკულად მნიშვნელოვანია მოსახლეობისათვის. პროგრამის ფარგლებში

ხორციელდება: სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურისა და პარკირების სერვისის მართვა და მუნიციპალური სატრანსპორტო სერვისის განვითარება.

ბათუმის ავტოტრანსპორტი მიმდინარე ეტაპზე უზრუნველყოფს გზავრთა რეგულარულ გადაყვანას ქალაქის სხვადასხვა მიმართულებით, წლის განმავლობაში კომპანია უზრუნველყოფს საშუალოდ 16 000 000 გზავრის გადაყვანას, შესაბამისად თვის განმავლობაში კომპანიის მიერ მოსახლეობისადმი გაწეული მომსახურება შეადგენს საშუალოდ 1 330 000 გზავრთბრუნვას. ამასთან, თვითმმართველობა იღებს ვალდებულებას შეინარჩუნოს გზავრობის ფიქსირებული მინიმალური საფასური. არსებული ფინანსური გაანგარიშებით, საწარმოს შემოსავლები არ არის საკმარისი მისი შეუფერხებელი მუშაობისათვის. საწვავისა და სათადარიგო ნაწილების ფასის მზარდი ტენდენციიდან გამომდინარე, საწარმოს შემოსავლები ხარჯებთან მიმართებაში უარყოფითია. საწარმოს დაფინანსებით მოიხსნება მიმდინარე პერიოდში არსებული პრობლემები, რაც სამომავლოდ აისახება საქალაქო ტრანსპორტის გამართულ და შეუფერხებელ მუშაობაზე. ქვეპროგრამა ითვალისწინებს წლის განმავლობაში, ცალკეული თვეების მიხედვით სატრანსპორტო კომპანიის მიერ წარმოქმნილი საოპერაციო დეფიციტის დაფარვას

სატრანსპორტო სისტემისა და სერვისის განვითარების პროგრამის ინდიკატორებია:

- წლიურად გადაყვანილი მგზავრების რაოდენობა
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 16 000 000
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 16 000 000
- მუნიციპალური ავტობუსების მარშრუტების რაოდენობა წლების მიხედვით
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 19
2021წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 19
- მუნიციპალური ავტობუსების მარშრუტების ქსელის საერთო სიგრძე (კმ)
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 410
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 440
- თვის განმავლობაში მუნიციპალური ტრანსპორტით გადაადგილებულ მგზავრთა რაოდენობა
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 1 330 000
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 1 330 000
- მუნიციპალური ავტობუსების მარშრუტების რაოდენობა
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 19

საბაზისო კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება - ბათუმში კომუნალური ინფრასტრუქტურის დაწესებულებათა რეაბილიტაციის პროექტის ფარგლებში KfW ბანკის წესებით შესყიდულ საქონელზე, მომსახურებაზე და სამშენებლო სამუშაოებზე დამატებული ღირებულების გადასახადის და საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა გადასახდელების (სანებართვო, საბაჟო და სხვა) თანადაფინანსება და KfW ბანკთან შეთანხმების შესაბამისად პროექტის დამატებითი თანადაფინანსება. პროგრამის მიზანია:

- ✓ ბათუმში კომუნალური ინფრასტრუქტურის დაწესებულებათა რეაბილიტაციის პროექტის მე-3 და მე-4 ფაზის სამუშაოებთან დაკავშირებით გაფორმებული განსაკუთრებული შეთანხმებით ნაკისრი ვალდებულების შესრულება.
- ✓ მოსახლეობის წყალმომარაგების გაუმჯობესება
- ✓ ქალაქის სანიაღვრე სისტემის გაფართოება და გამტარუნარიანობის გაუმჯობესება

საბაზისო კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარების პროგრამის ინდიკატორებია:

- მუნიციპალურ წყლის კომპანიაში რეგისტრირებული უწყვეტი წყალმომარაგების სერვისის მიმღები აბონენტების საერთო რაოდენობა
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 86 000
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 89 500
- გამწმენდ ნაგებობებში ჩართული საკანალიზაციო ქსელის %-ლი მაჩვენებელი
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 75%
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 80%
- ექსპლუატაციაში არსებული სანიაღვრე ქსელის სიგრძე (კმ)
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 234
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 257

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების და ავარიული შენობების რეაბილიტაცია - პროგრამის საქმიანობის მთავარ მიმართულებას წარმოადგენს ამხანაგობების განვითარების ხელშეწყობა; ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების საერთო საკუთრებასა და ქალაქის ურბანულ ინფრასტრუქტურაში არსებული მდგომარეობის გაუმჯობესება; მუნიციპალური საბინაო

ფონდის შექმნა; მობინადრეთათვის უსაფრთხო, გაუმჯობესებული და კომფორტული საცხოვრებელი პირობების შექმნა.

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება შემდეგი სახის ქვეპროგრამები: საცხოვრებელი სახლების მშენებლობა; ავარიული სახლების რეაბილიტაცია-დემონტაჟი; ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების მხარდაჭერა და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება; სხვადასხვა ტიპის საცხოვრისის სარემონტო-სარეკონსტრუქციო სამუშაოები..

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების და ავარიული შენობების რეაბილიტაციის პროგრამის ინდიკატორებია:

- ამხანაგობების ჩართულობით განხორციელებული პროექტების რაოდენობა
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 100
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 80
- აშენებული სახლების რაოდენობა
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 2
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 1
- რეაბილიტირებული ავარიული სახლების რაოდენობა
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 0
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 1
- ქვეპროგრამის ფარგლებში ამხანაგობების თანადაფინანსებით განხორციელებული პროექტების რაოდენობა
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 63
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 6
- მრავალსართულიანი/მრავალბინიანი სახლებისა და ეზოების რაოდენობა, სადაც მოწესრიგდა კომუნალური სისტემა
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 30
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 24
- სადარბაზოების რაოდენობა, სადაც ჩატარებულია კეთილმოწყობითი სამუშაოები
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 49
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 24

მუნიციპალური სასაფლაოების მოწყობა და მოვლა-პატრონობა - ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის მოვლა-პატრონობაში აქვს 44,3 ჰა მუნიციპალური სასაფლაოებისათვის განკუთვნილი ტერიტორია, სადაც ხორციელდება, როგორც მოვლა-პატრონობის, აგრეთვე ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის ღონისძიებები. საჭიროა მუდ-მივი მუშაობა სასაფლაოების ინფრასტრუქტურის განახლება-გაუმჯობესებისა და ხელმისაწვდომი მომსახურების სერვისით უზრუნველყოფისათვის. სასაფლაოების პასპორტიზაციის დასრულებით მუნიციპალიტეტს ექნება ზუსტი და ამომწურავი ინფორმაცია თავისუფალი, უპატრონო და სამემკვიდრეო სასაფლაოების შესახებ. ამასთან შექმნილი სრული ბაზა და საფლაოების ნომერაცია გაადვილებს საფლავის ძებნას და მემკვიდრის დადგენას. პასპორტიზაციით უკვე მიღებულია პირველი შედეგები, უსახელო საფლაოების მოძიებასა და მეპატრონის დაზუსტების საქმეში, აგრეთვე მნიშვნელოვანია ერთიანი ელექტრონული სისტემის დანერგვა, სასაფლაოზე საფლაოების დასუფთავების, მუშა-მესაფლაოეების სპეციალური უნიფორმითა და ტანსაცმლით უზრუნველყოფა. საფლაოებისათვის საჭირო მიწის ნაკვეთების გამოყოფასა და დაკრძალვის პროცესზე ყოველდღიური მონიტორინგის განხორციელება. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალური სასაფლაოების მოვლა-პატრონობის ქვეპროგრამა.

მუნიციპალური სასაფლაოების მოწყობა და მოვლა-პატრონობის პროგრამის ინდიკატორებია:

- ტერიტორიის ფართობი, სადაც მოწყობილია მუნიციპალური სასაფლაოს ინფრასტრუქტურა (ჰა)
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 44,3
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 44,3
- დანერგილი ახალი სერვისების რაოდენობა
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 2
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 3

ინფრასტრუქტურული პროექტების დაგეგმვა და მართვა - საქალაქო ინფრასტრუქტურის კეთილმოწყობის დაგეგმვა, მოწყობა, მოვლა-პატრონობა, მშენებლობა-რეაბილიტაცია ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია ქალაქ ბათუმის სტრატეგიული განვითარებისათვის.

პროგრამა მოიცავს შემდეგ ქვეპროგრამებს: ა(ა)იპ - საქალაქო ინფრასტრუქტურისა და კეთილმოწყობის სამმართველო; საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის შედგენა, კვლევა და ექსპერტიზა.

ინფრასტრუქტურული პროექტების დაგეგმვა და მართვა ქვეპროგრამის ინდიკატორებია:

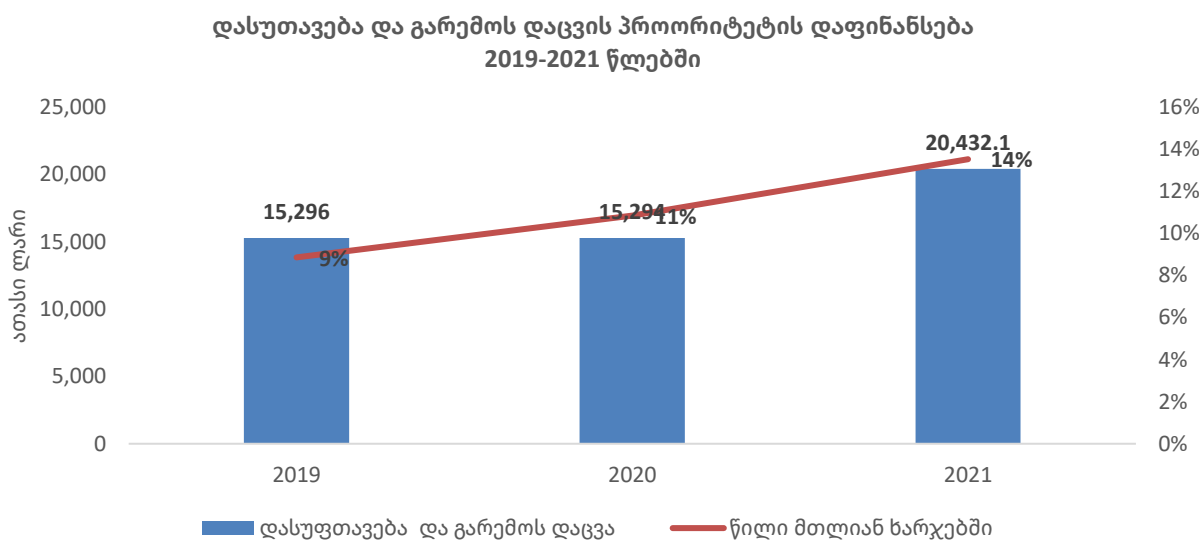
- განხორციელებული ქვეპროგრამების ფინანსური (წლიური) შესრულების მინიმალური მაჩვენებელი
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 95%
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 95%
- განხორციელებული ქვეპროგრამების ფარგლებში ინდიკატორების დაგეგმილი (წლიური) საორიენტაციო მაჩვენებლების რეალიზაციის მინიმალური პროცენტი
2020 წლის საბაზისო მაჩვენებელი: 95%
2021 წლის სამიზნე მაჩვენებელი: 95%

ქალაქის კეთილმოწყობა - ალაქ ბათუმში სათანადო ყურადღება ეთმობა ქალაქის სადღესასწაულო გაფორმებებს, რადგან აუცილებელია შეიქმნას ბათუმელებისათვის და ქალაქის სტუმრებისათვის სადღესასწაულო განწყობა. უკანასკნელ წლებში ქალაქში თანამედროვე ტექნოლოგიებისა და შემოქმედებითი პოტენციალის სრულფასოვნად გამოყენების წყალობით გაჩნდა გაფორმების ახალი, უფრო სრულყოფილი საშუალებები. მათი მაქსიმალური დატვირთვით შესაძლებელი გახდება ქალაქის სივრცის ოპტიმალური და ეფექტური გამოყენება სადღესასწაულო და საინფორმაციო თვალსაზრისით.

დასუფთავება და გარემოს დაცვა

ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის ასიგნებების 14% გამოყოფილია დასუფთავების და გარემოს დაცვის პრიორიტეტის დაფინანსებაზე, რაც ნომინალურ გამოხატულებაში 20,432.1 ათას ლარს შეადგენს. 2019-2021 წლებში პრიორიტეტის ფარგლებში გამოყოფილი ასიგნებების მოცულობა და მათი შეფარდება მთლიან გადასახდელებთან წარმოდგენილია გრაფიკ #24-ზე.

გრაფიკი #24

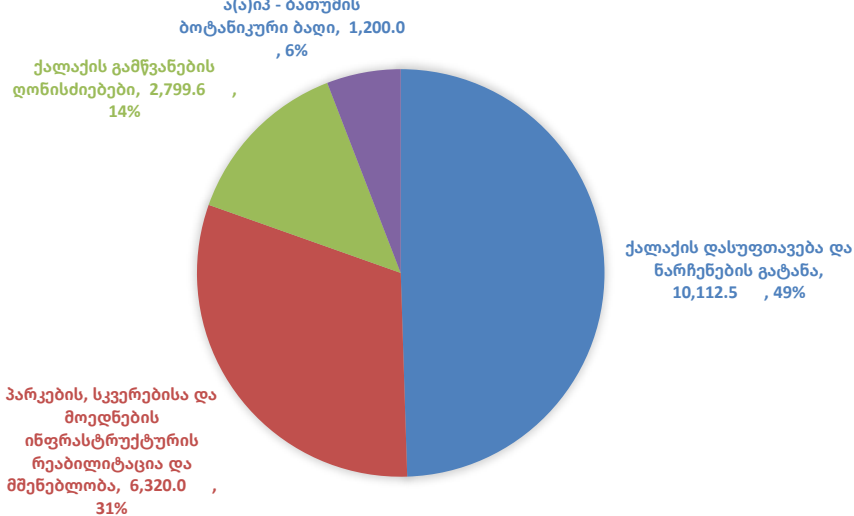
ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტით დასუფთავების და გარემოს დაცვის პრიორიტეტიდან ფინანსდება შემდეგი პროგრამები:

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის დასუფთავების და გარემოს დაცვის პრიორიტეტის დაფინანსება

	პროგრამები	ათასი ლარი
03 01 01	ქალაქის დასუფთავება და ნარჩენების გატანა	10,112.5
03 02 02	პარკების, სკვერებისა და მოედნების ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და მშენებლობა	6,320.0
03 02 03	ქალაქის გამწვანების ღონისძიებები	2,799.6
03 02 04	ა(ა)იკ - ბათუმის ბოტანიკური ბაღი	1,200.0
	სულ	20,432.1

გრაფიკი #25

დასუფთავების და გარემოს დაცვის პრიორიტეტის პროგრამები. 2021 წელი

ქალაქის დასუფთავება და ნარჩენების გატანა - ქალაქის მკვეთრი ზრდის ფონზე ჯანსაღი ეკოლოგიური წონასწორობის შენარჩუნება იძენს განსაკუთრებულ

მნიშვნელობას, როგორც ერთიანი სტრუქტურის მიმართებაში, ასევე მისი ცალკეული ფრაგმენტების კონტექსტში. ქალაქის განვითარებისათვის აუცილებელია მისი იერსახის ჰიგიენური და ესთეტიური მოწესრიგება, ქალაქის ქუჩებსა და სკვერებში სისუფთავის დაცვა, ეპიდემიური დაავადებების კერების მოსპობა, რაც მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს მოსახლეობისა და ვიზიტორთა კეთილდღეობას. ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქალაქის ცალკეული ტერიტორიის, მწვანე საფარის, ქალაქში არსებული ეზოების დაგვა-დასუფთავება; სანაგვე კონტეინერების გარეცხვა, ქალაქის ცალკეული ტერიტორიების, ქუჩების მორწყვა-მორეცხვა; ქალაქის ტერიტორიის თოვლის საფარისაგან გაწმენდა, მოყინვის საწინააღმდეგო სამუშაოების განხორციელება და საჭიროების შემთხვევაში თოვლის მასის გატანა; ქალაქის სანაპირო ზოლის დასუფთავება; მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის ქალაქში მოძრაობის აღკვეთა; საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გატანა; ნაგავსაყრელის ექსპლუატაცია და სანიტარული მომსახურება.

პარკების, სკვერებისა და მოედნების ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და მშენებლობა - ქალაქის გარემოს გაუმჯობესების ერთ-ერთ ხერხს წარმოადგენს გამწვანება. პარკებისა და სკვერების მწვანე ნარგავები შთანთქმავს მტვერსა და ტოქსიკურ გაზებს. ისინი მონაწილეობენ ნიადაგის ჰუმუსის წარმოქმნაში, უზრუნველყოფენ მის ნაყოფიერებას. ატმოსფერული ჰაერის აირის შემადგენლობის ფორმირება პირდაპირ დამოკიდებულებაშია ნარგავებთან: ისინი

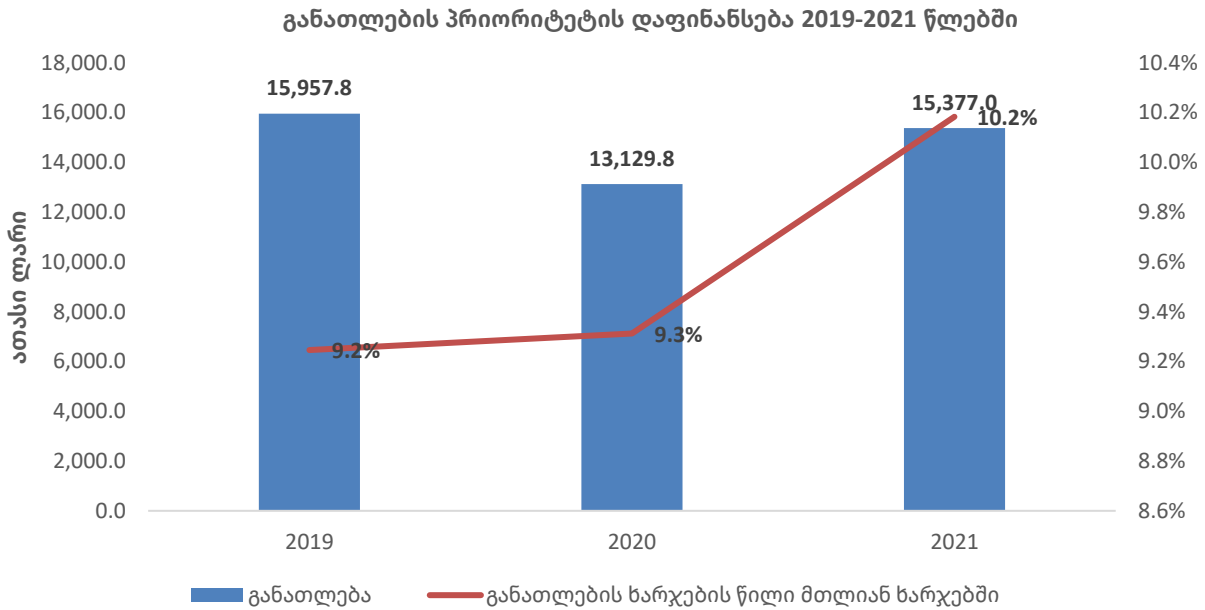
ამდიდრებენ ჰაერს ჟანგბადით, ადამიანის ჯანმრთელობისათვის სასარგებლო ფიტონციდებით და მსუბუქი იონებით, შთანთქავენ ნახშირორჟანგს.

ქალაქის გამწვანების ღონისძიებები - სეზონური და მრავალწლიანი მცენარეებით დეკორატიულად იქნება გაფორმებული ქალაქის სხვადასხვა ტერიტორია. ჩატარებული იქნება სხვადასხვა სახის სამუშაოები მწვანე საფარის გაცელება, მწვანე ბალახის დაგროვება და გატანა, ხე-მცენარეების დეკორატიული სხვა, გადამხმარი და დაზიანებული ხე მცენარეების ამოძირკვა და გატანა, სასუქის და მიწის შეტანა, ხე-მცენარეების გადაბელება, ხე-მცენარეების შეხვევა გახსნა სეზონურად, მწვანე ნარგავების მორწყვა, ტერიტორიის ჰერბიციდებით დამუშავება, ხე-მცენარეების შეძენა ჩაუმქრალი კირით, ხე-მცენარეების ირგვლივ შემობარვა გათოხნა-გაფხვიერება, სეზონური მოყვავილე ერთწლიანი ყვავილების დარგვა და ამოღება, მცენარეების ირგვლივ გამარგვლა-გამოხილვა, მცენარეების შეწამლვა შხამქიმიკატებით; სასათბურე მეურნეობის აღდგენა-რეაბილიტაცია.

ა(ა)იპ - ბათუმის ბოტანიკური ბაღი - მუნიციპალური ქვეპროგრამის ფარგლებში ბაღი უზრუნველყოფილი იქნება მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებებით; საკანცელარიო, სანტექნიკური, ელექტრო და სამშენებლო მასალებით, სამეურნეო და ჰიგიენური საქონლით. ბაღში დასაქმებული პერსონალისთვის შეძენილი იქნება სხვადასხვა სახის სპეც.ტანსაცმელი და აქსესუარები. ბაღის პოპულარიზაციის მიზნით განხორციელდება საინფორმაციო და სარეკლამო სახის ბეჭდვითი მომსახურებები. უზრუნველყოფილი იქნება სატელეფონო, ინტერნეტკავშირის, რადიო-ტელეფონების და სპექტრული არხების გამართულად მუშაობა. ბოტანიკურ ბაღში ინფრასტრუქტურული პროექტების შემდგომი განხორციელებისათვის მომზადდება სხვადასხვა საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაცია. გაგრძელდება მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განახლება, რომელიც გაზრდის ბაღის პოტენციალს და ეფექტურს გახდის სამეურნეო საქმიანობას.

განათლება

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტი განთლების პრიორიტეტის დაფინანსებისათვის ითვალისწინებს 15,377.0 ათას ლარს, რაც ბიუჯეტის ჯამური ხარჯების 10,2%-ს შეადგენს. პრიორიტეტზე გამოყოფილი ასიგნებები ბოლო 3 წლის განმავლობაში წარმოდგენილია გრაფიკ #26-ზე.

განათლების პრიორიტეტის ფარგლებში 2021 წელს ბიუჯეტიდან გათვალისწინებულია შემდეგი პროგრამების დაფინანსება:

განათლების პრიორიტეტის დაფინანსება 2019-2021 წლებში (ათასი ლარი)

	2019	2020	2021
სკოლამდელი აღზრდა და განათლება	15,779.1	13,026.9	15,266.0
პროფესიული განვითარებისა და უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა	167.9	101.7	100.0
ზოგადი განათლების ხელშეწყობა	10.8	1.3	11.0
განათლება	15,957.8	13,129.8	15,377.0

სკოლამდელი აღზრდა და განათლება არსებული სიტუაციის ანალიზიდან და მოქალაქეთა საჭიროებებიდან გამომდინარე, ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტისთვის პრიორიტეტულია სახელმწიფო სტანდარტების შესაბამისი, საყოველთაოდ და თანაბრად ხელმისაწვდომი, ინკლუზიური სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების მომსახურების მიწოდების უზრუნველყოფა ქ. ბათუმის მოსახლეობისთვის. პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებული ქვეპროგრამები: 1. ა(ა)იპ - ბათუმის საბავშვო ბაღების გაერთიანება; 2. საბავშვო ბაღების შენობების მშენებლობა და კაპიტალური რეაბილიტაცია.

თანაბარი, ხარისხიანი და ბავშვის საუკეთესო ინტერესების დაცვის პრინციპზე დაფუძნებული ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების მისაწოდებლად, საქართველოს მთავრობის მიერ, „ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების

შესახებ“ საქართველოს კანონის მოთხოვნათა გათვალისწინებით, 2017 წლის შემოდგომაზე მიღებული იქნა სახელმწიფო სტანდარტები, რომლებიც სავალდებულოა ყველა ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების დაწესებულებისათვის. განათლების მიმართულებით მუნიციპალიტეტისათვის უმნიშველოვანესია სწორედ ზემოხსენებული სტანდარტების დანერგვა და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების მომსახურებაზე ხელმისაწვდომობის გაზრდა.

2021 წელს ექსპლუატაციაში შევა ლერმონტოვის ქუჩაზე მშენებარე 6 ჯგუფიანი საბავშვო ბაღი და ქალაქში ფუნქციონირებს სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების 34 მუნიციპალური დაწესებულება, რაც შეადგენს 239 სააღმზრდელო ჯგუფს და მოემსახურება 8290 აღსაზრდელს.

სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების მუნიციპალური დაწესებულებების მართვა განხორციელდება ა(ა)იპ - ბათუმის საბავშვო ბაღების გაერთიანების მეშვეობით, რომელსაც გააჩნია შესაბამისი საკადრო რესურსი, მართვის ორგანიზაციული სტრუქტურა და გამოცდილება. ქვეპროგრამის ფარგლებში სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების მუნიციპალური დაწესებულებების აღსაზრდელისთვის შექმნილი იქნება ყველა პირობა გონებრივი და ფიზიკური განვითარებისათვის ასაკობრივი თავისებურებების გათვალისწინებით. სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების მუნიციპალური დაწესებულებებში სააღმზრდელო პროცესის შეუფერხებლად განხორციელების, ბავშვების ჯანმრთელობაზე ზრუნვის, ჯანსაღი კვებისა და სწორი ფიზიკური განვითარების მიზნით ადგილობრივი ბიუჯეტიდან განხორციელდება სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების მუნიციპალური დაწესებულებების ნორმალური ფუნქციონირებისათვის საჭირო ყველა ხარჯების დაფინანსება, გაგრძელდება თანამედროვე სტანდარტების დანერგვა, მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განახლება, თანამშრომელთა გადამზადება და ა.შ.

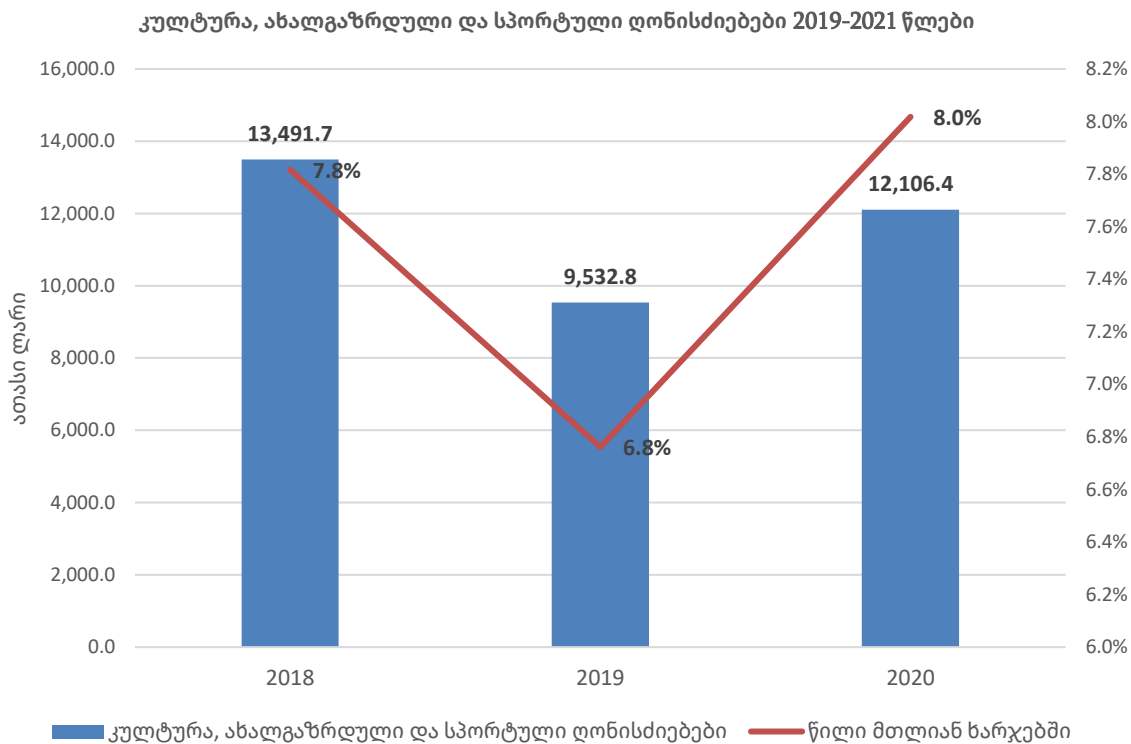
პროფესიული განვითარებისა და უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა - ამ ეტაპზე ქალაქში ფუნქციონირებს 3 სახელმწიფო და 10-მდე კერძო უმაღლესი სასწავლო დაწესებულება, რომელთაგანაც ყველაზე დიდი ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტია. ბათუმში ასევე ხელმისაწვდომია პროფესიული განათლება. უმაღლესი და პროფესიული განათლება, თვითმმართველობის ექსკლუზიურ უფლებამოსილებას არ წარმოადგენს, თუმცა, ბათუმის, როგორც დინამიურად მზარდი ქალაქისთვის, აუცილებელია კონკურენტუნარიანი, შესაბამისი კვალიფიკაციის კადრების განვითარება, ახალგაზრდების პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა, მათი უცხოეთში სტაჟირებისა და დეფიციტურ და მოთხოვნად სპეციალობებზე მომზადება - გადამზადების ხელშეწყობა, ბათუმელი ნიჭიერი და მიზანდასახული ახალგაზრდების სტიმულირების გზით მათი აკადემიური მოსწრების ამაღლება.

პროგრამა მოიცავს შემდეგ 3 ქვეპროგრამას: 1. პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა; 2. ლუკა ასათიანის სახელობის სტიპენდია წარმატებული სტუდენტებისათვის; 3. საგანმანათლებლო ტურიზმის ხელშეწყობა.

კულტურა, ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები

პრიორიტეტის დაფინანსებისათვის ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტი ითვალისწინებს 12,1 მლნ ლარის გამოყოფას, რაც ბიუჯეტის მთლიანი ასიგნებების 8%-ია.

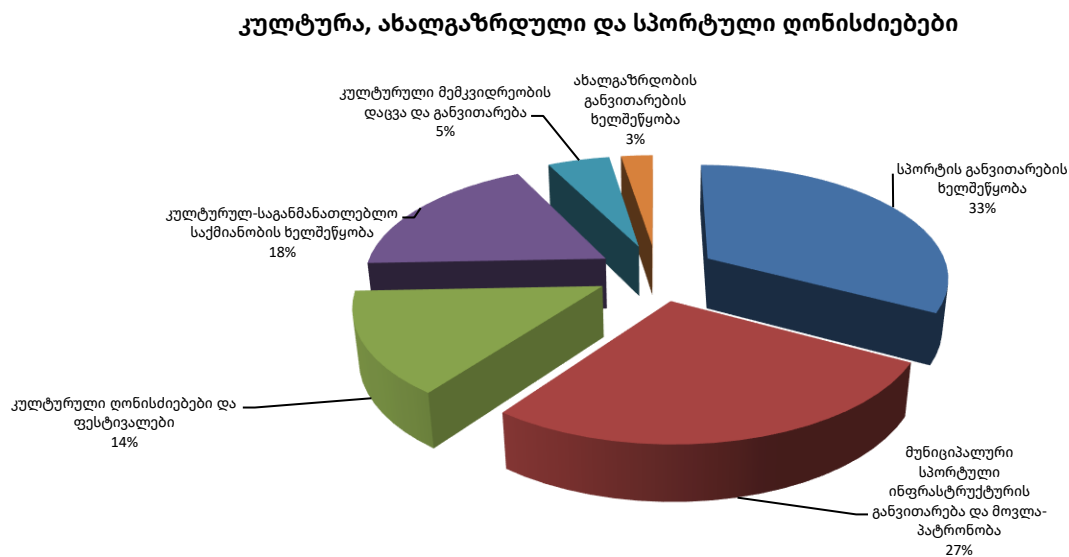
გრაფიკი #27

პრიორიტეტის ფარგლებში 2021 წლის ბიუჯეტიდან გათვალისწინებულია შემდეგი 6 ძირითადი პროგრამის დაფინანსება:

კულტურა, ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები	ათასი ლარი
სპორტის განვითარების ხელშეწყობა	3973.4
მუნიციპალური სპორტული ინფრასტრუქტურის განვითარება და მოვლა-პატრონობა	3300.4
კულტურული ღონისძიებები და ფესტივალები	1729.4
კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობის ხელშეწყობა	2202.5
კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და განვითარება	595.8
ახალგაზრდობის განვითარების ხელშეწყობა	304.9
სულ	12,106.4

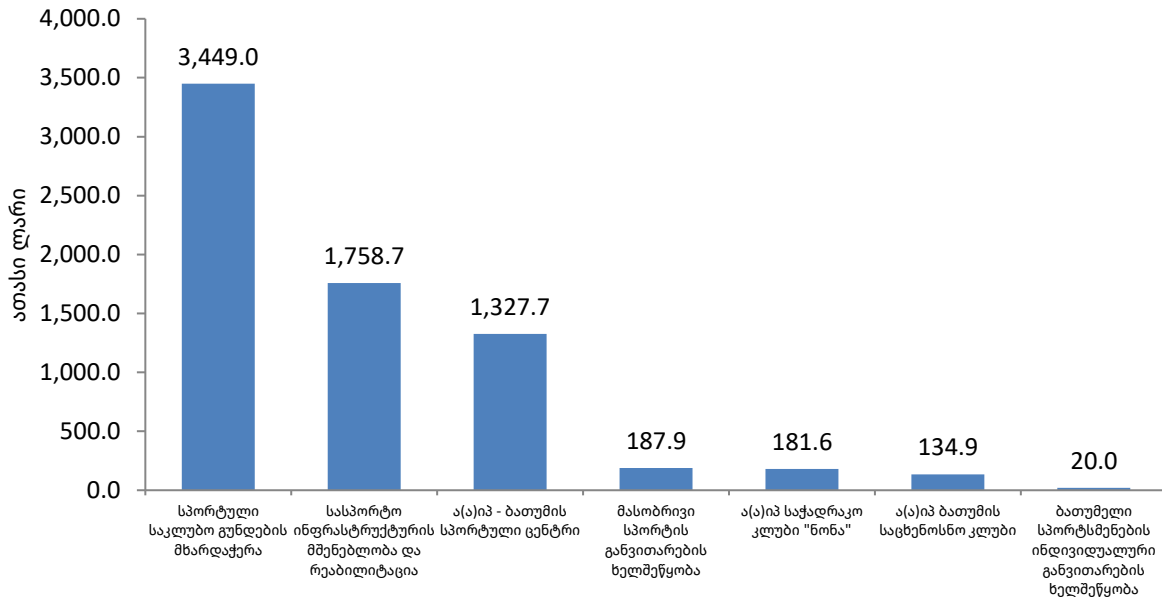
გრაფიკი #28

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება შემდეგი ქვეპროგრამები:

სპორტის განვითარების ხელშეწყობა	ათასი ლარი
სპორტული საკლუბო გუნდების მხარდაჭერა	3,449.0
სასპორტო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია	1,758.7
ა(ა)იპ - ბათუმის სპორტული ცენტრი	1,327.7
მასობრივი სპორტის განვითარების ხელშეწყობა	187.9
ა(ა)იპ საჭადრაკო კლუბი "ნონა"	181.6
ა(ა)იპ ბათუმის საცხენოსნო კლუბი	134.9
ბათუმელი სპორტსმენების ინდივიდუალური განვითარების ხელშეწყობა	20.0
სულ	3,973.4

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის ქვეპროგრამები

სპორტული საკლუბო გუნდების მხარდაჭერა - ქვეპროგრამის მიზნის მისაღწევად გათვალისწინებულია:

1. მაღალი მიღწევების სპორტის ხელშეწყობა - ღონისძიების ფარგლებში სპორტსმენებისათვის ხელშეწყობისა და შესაბამისი პირობების შექმნის მიზნით ხორციელდება საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვა, სპორტის სხვადასხვა სახეობების ხელშეწყობა, მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განვითარება, სპორტული ინვენტარის შეძენა, სპორტსმენთა ეკიპირებით უზრუნველყოფა, შეკრებებისა და სპორტული მივლინებების განხორციელება. მათთვის პირობების შექმნა სხვადასხვა შეჯიბრებებისა და სახელობითი ტურნირების ჩატარებისათვის. მუნიციპალური კლუბების საერთაშორისო ოფიციალურ ღონისძიებებზე, საწევროების გადახდას, შესაბამის დონეზე მსაჯებისა და მწვრთნელების მომზადებასა და მათი სხვადასხვა სასწავლო და კვალიფიკაციის ასამაღლებელ სემინარებსა და კურსებში მონაწილეობას, რაც ხელს უწყობს სპორტის სხვადასხვა სახეობების განვითარებასა და პოპულარიზაციას, ადგილობრივი ან საერთაშორისო მაღალი რანგის შეჯიბრებებზე ბათუმის ნაკრები გუნდების წევრთა ოსტატობის ამაღლებას და მათ მიერ საპრიზო ადგილების დაკავებას.

2. ასაკობრივი ჯგუფების განვითარების ხელშეწყობა - ღონისძიება ითვალისწინებს სპორტის სხვადასხვა სახეობებში ასაკობრივი გუნდების მომზადებასა და საერთაშორისო სპორტულ ღონისძიებებში (მსოფლიოსა და ევროპის ჩემპიონატებში, სხვადასხვა საერთაშორისო ტურნირებში) მონაწილეობის ხელშეწყობას, სპორტული რეზერვისა და მაღალი კლასის სპორტსმენების მომზადებას.

ა(ა)იპ - ბათუმის სპორტული ცენტრი - ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია - სპორტული ცენტრის განვითარება - როგორც ზამთრის სპორტის სახეობათა ასევე, სანიჩბოსნო, ქართული ჭიდაობის და ავტოსპორტის განვითარების ხელშეწყობა და დახურული სპორტული დარბაზის მატერიალური ბაზის მოვლა - პატრონობა: სპორტული და გასართობი ღონისძიებების ორგანიზება; ბავშვთა და მოზარდთა ფიზიკური განათლების და სპორტში მათი მასობრივად ჩაბმის ხელშეწყობა; ინფრასტრუქტურის მოვლა-პატრონობა, ხელშეწყობა და განვითარება; ფიგურული ციგურაობისა და ჰოკეის სპორტის სახეობების მასობრიობის და ხელმისაწვდომობის პირობების შექმნა; სხვადასხვა ასაკობრივ ჯგუფებისათვის ვარჯიშების ორგანიზება და შესაბამისი პირობების შექმნა; ცენტრის შეუფერხებელი და გამართული ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, ყინულისა დარბაზის მოვლა-შენახვა; სპორტული ტრადიციების შენარჩუნება, სპორტული ღონისძიებების ორგანიზებისათვის საჭირო თასების, სიგელების, ჯილდოების, ბანერების, ვიდეო და ბეჭდვითი რეკლამების დამზადებისა და სხვა მარკეტინგული საქმიანობის წარმოება.

მასობრივი სპორტის განვითარების ხელშეწყობა - 1. ეზოს ფეხბურთი, საპლაჟო და ფუტსალი - პროექტი ითვალისწინებს სამი ფეხბურთის სახეობის გაერთიანებას. ეზოს ფეხბურთში მონაწილეობას მიიღებს ბათუმის 10 ადმინისტრაციული ერთეულის გუნდები. ეზოს ფეხბურთის მონაწილეებიდან მოხდება წარმატებული ბავშვების შერჩევა და გადაყვანა ფუტსალისა და საპლაჟო ფეხბურთის სექციებში, ასევე მოხდება ნიჭიერი ბავშვების გადაყვანა პროფესიონალურ კლუბებში. პროექტის ფარგლებში ჩატარდება სხვადასხვა ფესტივალები და გამოვლინდებიან გამარჯვებული გუნდები და სხვადასხვა ნომინაციაში გამარჯვებული ფეხბურთელები. ასევე გამარჯვებული გუნდები გაეგზავრებიან ექსკურსიაზე საქართველოს სხვადასხვა კუთხეებში.

2. სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვთა სპორტული სექცია - ღონისძიებაში მონაწილეობას მიიღებს აუტიზმის მქონე 40-მდე ბავშვი. ღონისძიების ფარგლებში ჩატარდება აქტივობები კვირაში ორჯერ, მოზარდებთან იმუშავენ 2 მწვრთნელი, თერაპევტი და ფსიქოლოგი; ჩატარდება საჩვენებელი ფესტივალი. ფესტივალის მონაწილე მოზარდებს გადაეცემა წამახალისებელი საჩუქრები. ღონისძიების მიზანია ბავშვების ინტეგრირება საზოგადოებაში და ჯანსაღი ცხოვრების წესის მასობრივი სპორტის განვითარება.

კულტურის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამაზე ჯამში გამოყოფილია 3,981.9 ათასი ლარი, რომლის ფარგლებშიც ფინანსდება შემდეგი 10 ქვეპროგრამა:

კულტურული ღონისძიებები და ფესტივალები

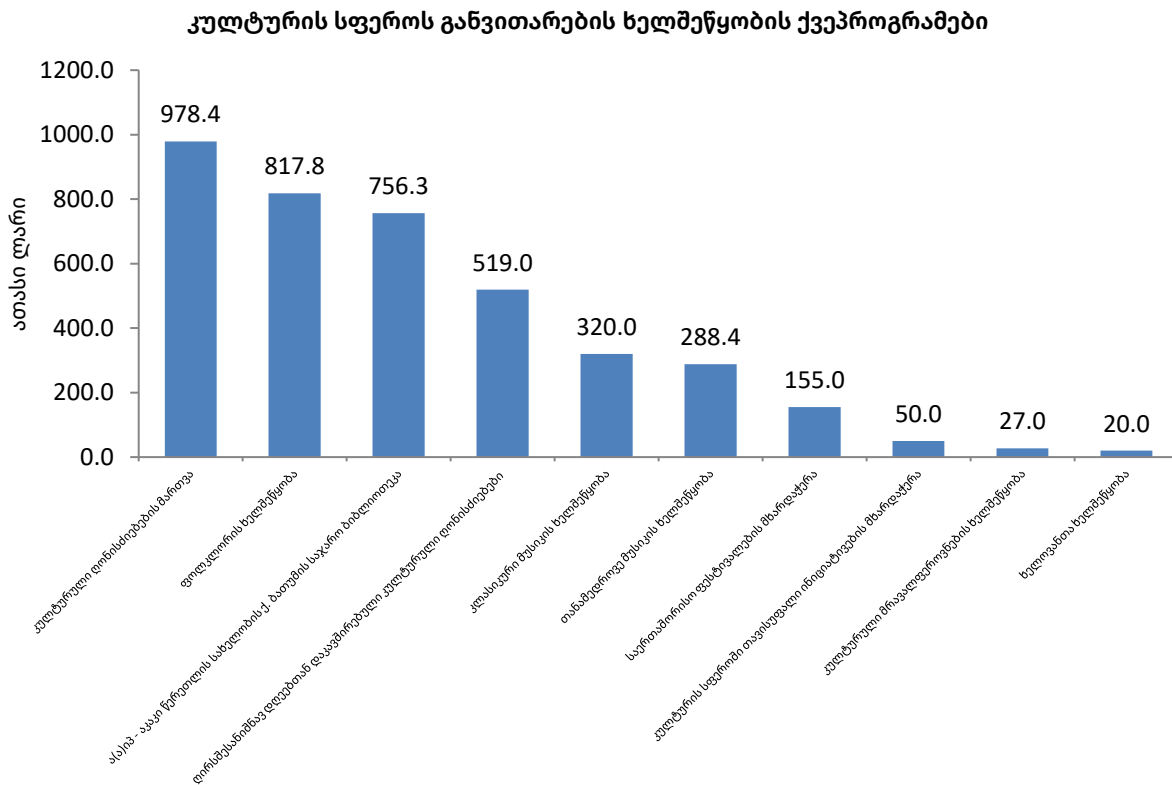
	ათასი ლარი
კულტურული ღონისძიებების მართვა	978.4
ფოლკლორის ხელშეწყობა	817.8
ა(ა)იპ - აკაკი წერეთლის სახელობის ქ. ბათუმის საჯარო ბიბლიოთეკა	756.3
ღირსშესანიშნავ დღეებთან დაკავშირებული კულტურული ღონისძიებები	519.0
კლასიკური მუსიკის ხელშეწყობა	320.0
თანამედროვე მუსიკის ხელშეწყობა	288.4
საერთაშორისო ფესტივალების მხარდაჭერა	155.0
კულტურის სფეროში თავისუფალი ინიციატივების მხარდაჭერა	50.0
კულტურული მრავალფეროვნების ხელშეწყობა	27.0
ხელოვანთა ხელშეწყობა	20.0
სულ	3,931.9

კულტურული ღონისძიებების და ფესტივალები - უკანასკნელი ათწლეულების განმავლობაში ქალაქში რეგულარულად იმართება საერთაშორისო და რეგიონული მასშტაბის ფესტივალები და კულტურული ღონისძიებები, რაც ქალაქის პოპულარიზაციას და ცნობადობის გაზრდას უწყობს ხელს. ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს ბათუმის, როგორც შავი ზღვის რეგიონის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კულტურული ცენტრის განვითარება.

პროგრამის მეშვეობით განხორციელდება კულტურის პოპულარიზაცია და გაიზრდება კულტურის ხელმისაწვდომობა, დაცული იქნება თვითგამოხატვის მრავალფეროვნება, ადგილობრივ ხელოვანებს მიეცემათ საკუთარი შესაძლებლობების გამოვლენის საშუალება, უზრუნველყოფილი იქნება კულტურულ ცხოვრებაში შშმ პირთა და ეთნიკურ უმცირესობათა ჩართულობა, საზოგადოების ტრადიციული ღირებულებების დაცვა და სხვადასხვა კულტურის შეუზღუდავი თვითგამოხატვისა და კულტურათა შორის დიალოგის გაღრმავება.

კულტურული მრავალფეროვნების ხელშეწყობის, კულტურის პოპულარიზაციის და კულტურაზე ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით, 2021-2024 წლებში განხორციელდება შემდეგი ქვეპროგრამები:

- ✓ კულტურული ღონისძიებების მართვა;
- ✓ ღირსშესანიშნავ დღეებთან დაკავშირებული კულტურული ღონისძიებები;
- ✓ კულტურული მრავალფეროვნების ხელშეწყობა;
- ✓ საერთაშორისო ფესტივალების მხარდაჭერა;
- ✓ კულტურის სფეროში თავისუფალი ინიციატივების მხარდაჭერა.

კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობის ხელშეწყობა - შემოქმედებითი ინდუსტრიების განვითარება მრავალმხრივ მნიშვნელოვანია. მას მნიშვნელოვანი წვლილი შეტანა შეუძლია სხვადასხვა სფეროს და ზოგადად, ჩვენი ქალაქისა წინსვლაში. შემოქმედებითი ინდუსტრიები გაზრდიან ქალაქის საერთაშორისო იმიჯს და კულტურული ტურიზმის ხელშეწყობის გზით გააძლიერებენ ეკონომიკას. განვითარებული შემოქმედებითი სექტორი უზრუნველყოფს კონკურენტუნარიანი პროდუქტების და მომსახურებების წარმოებას, როგორც კულტურის, ისე სხვა სექტორებში. შესაბამისად, შემოქმედებითი ინდუსტრიების ხელშეწყობა წარმოადგენს ჩვენი ქალაქის პრიორიტეტს და კულტურის პოლიტიკის ერთ-ერთ სტრატეგიულ მიმართულებას.

პროგრამით გათვალისწინებული მიზნების მისაღწევად, 2021-2024 წლებში განხორციელდება შემდეგი ქვეპროგრამები:

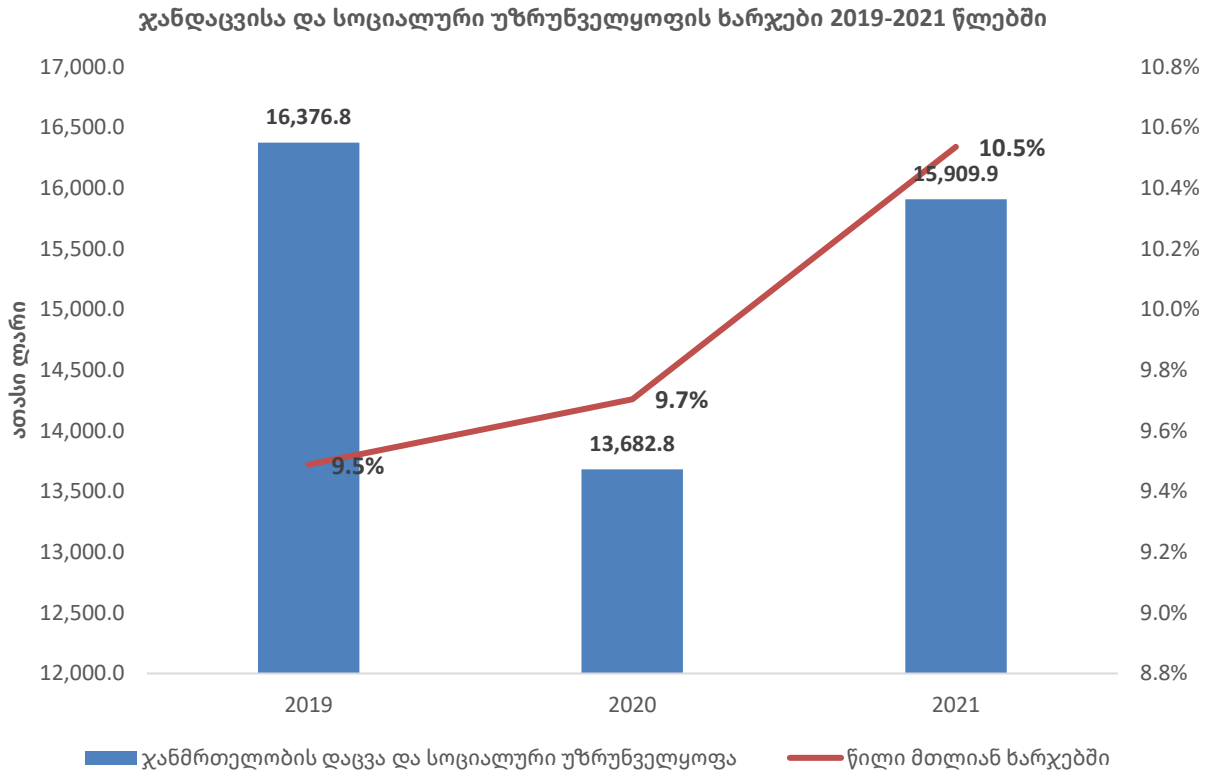
- ✓ ფოლკლორის ხელშეწყობა;
- ✓ თანამედროვე მუსიკის ხელშეწყობა;
- ✓ კლასიკური მუსიკის ხელშეწყობა;
- ✓ ხელოვანთა ხელშეწყობა;
- ✓ ა(ა)იპ „აკაკი წერეთლის სახელობის ქალაქ ბათუმის საჯარო ბიბლიოთეკა;
- ✓ შემოქმედებითი ინდუსტრიების ხელშეწყობა.

კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და განვითარება - ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის საზღვრებში სარეაბილიტაციო-სარესტავრაციო სამუშაოების განხორციელების გზით ხორციელდება ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საზღვრებში არსებული კულტურული ძეგლების დაცვა და შენარჩუნება. საქართველოს ორგანული კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის“ მე-16 მუხლის მიხედვით, მუნიციპალიტეტის საკუთარი უფლებამოსილებაა ადგილობრივი მნიშვნელობის კულტურის ძეგლთა მოვლა-შენახვა, რეკონსტრუქცია და რეაბილიტაცია. ამ უფლებამოსილების შესრულების მიზნით, 2021 წელს განხორციელდება ქვეპროგრამა „კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების რეაბილიტაცია“, რომელიც ითვალისწინებს ქ. ბათუმში, ირაკლი აბაშიძის ქ. N2-ში საცხ. სახლის რეაბილიტაციასა და შენობის სარეაბილიტაციო სამუშაოების საავტორო ზედამხედველობას. კულტურულ-საგანმანათლებლო და სპორტული ღონისძიებების ორგანიზება.

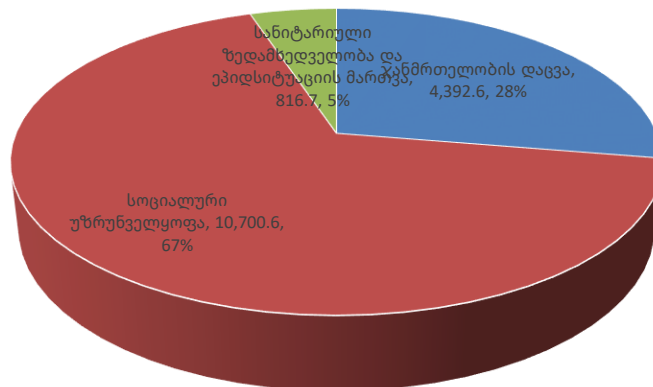
მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტი მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური უზრუნველყოფის პრიორიტეტის დაფინანსებისათვის ითვალისწინებს 15,909.9 ათასი ლარის გამოყოფას, რაც მთლიანი ბიუჯეტის ასიგნებების 10,5%-ს შეადგენს.

პრიორიტეტის საერთო დაფინანსების 67% მოდის სოციალური უზრუნველყოფის პროგრამებზე (10,700.6 ათასი ლარი), ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამებზე - 28% (4,392.6 ათასი ლარი) და სანიტარული ზედამხედველობის და ეპიდსიტუაციის მართვაზე - 5% (816,7 ათასი ლარი).

ჯანმრთელობისა და მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა. 2021 წელი

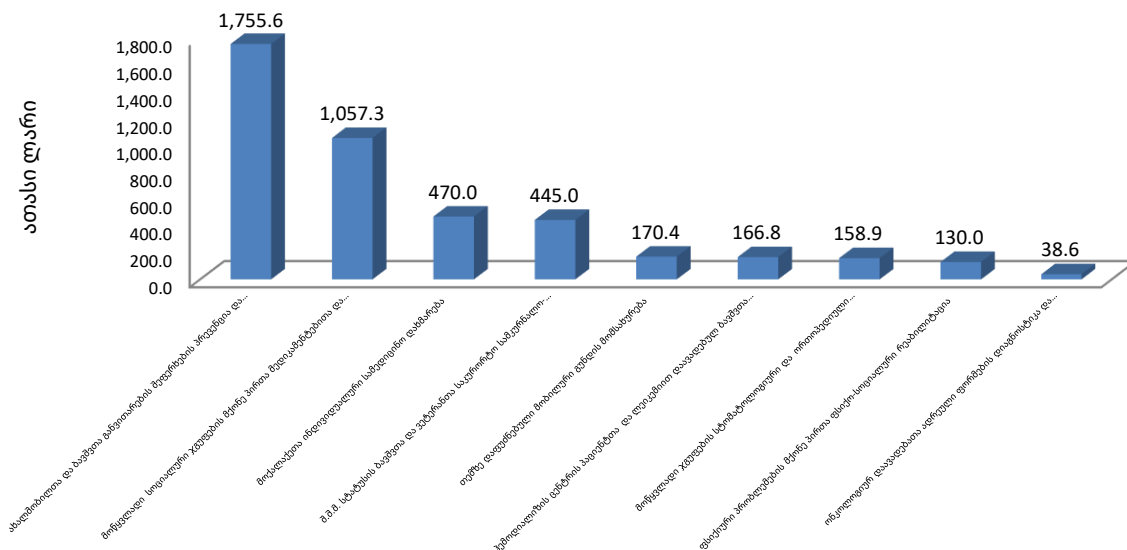
ჯანმრთელობის დაცვის ასიგნებებიდან ფინანსდება შემდეგი პროგრამები:

ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამები (ათასი ლარი)

ახალშობილთა და ბავშვთა განვითარების შეფერხების პრევენცია და რეაბილიტაცია	1,755.6
მოწყვლადი სოციალური ჯგუფების მქონე პირთა მედიკამენტებითა და საკვები დანამატების კომპენსაციით უზრუნველყოფა	1,057.3
მოქალაქეთა ინდივიდუალური სამედიცინო დახმარება	470.0
შ.შ.მ. სტატუსის ბავშვთა და ვეტერანთა საკურორტო სამკურნალო-რეაბილიტაცია	445.0
თემზე დაფუძნებული მობილური გუნდის მომსახურება	170.4
ჰემოდიალიზის ცენტრის პაციენტთა და ლეიკემიით დაავადებულ ბავშვთა მატერიალური დახმარება	166.8
მოწყვლადი ჯგუფების სტომატოლოგიური და ორთოპედიული მომსახურება	158.9
ფსიქიური პრობლემების მქონე პირთა ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაცია	130.0
ონკოლოგიურ დაავადებათა ადრეული ფორმების დიაგნოსტიკა და პრევენცია	38.6
სულ	4,392.6

გრაფიკი #33

ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამები

ახალშობილთა და ბავშვთა განვითარების შეფერხების პრევენცია და რეაბილიტაცია - ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია: ქ. ბათუმში დაბადებულ ახალშობილებს ჩაუტარდებათ სმენის და მუკოვისციდოზის (რადგან სხვა გენეტიკური დაავადებების - ფენილკეტონურია, ჰიპოთირეოზის კვლევა ხორციელდება ჯანდაცვის სამინისტროს

პროგრამით) სკრინგული გამოკვლევა. ქ. ბათუმში რეგისტრირებულ 7 წლამდე ასაკის განვითარების შეფერხების მქონე ბავშვებისათვის რეაბილიტაცია მულტიდისციპლინარული გუნდის ერთი ან საჭიროების შემთხვევაში რამდენიმე სპეციალისტის (ადრეული განვითარების სპეციალისტი, ფსიქოლოგი, ოკუპაციური თერაპევტი, ლოგოპედი, სპეციალური პედაგოგი და სხვა) მიერ, საერთო ჯამში თვეში 8 მომსახურეობის გაწევა, აგრეთვე მშობლებისათვის ტრენინგ-სემინარების ჩატარება. ქ. ბათუმში რეგისტრირებული 2-დან 10 წლამდე ასაკის სმენის დარღვევის მქონე ბავშვთა რეაბილიტაციის ფარგლებში ქ. ბათუმში რეგისტრირებული სმენის დარღვევების მქონე 2-დან 10 წლამდე ასაკის ბავშვებს ჩაუტარდებათ ფსიქოლოგის და ლოგოპედის მომსახურეობა. აუტისტური სპექტრის დარღვევის მქონე 2 დან 18 წლის ასაკის ჩათვლით პირებს გამოყენებითი ქცევითი ანალიზის თერაპია, საჭიროებისამებრ მეტყველების თერაპია, ოკუპაციური თერაპია და სხვა. საშუალოდ 15 გაკვეთილი თვის განმავლობაში. ქ. ბათუმში რეგისტრირებულ ერთ წლამდე ასაკის ბავშვებს ჩაუტარდებათ მენჯ-ბარძაყის სახსრის დისპლაზიისა და ამოვარდნილობის ამბულატორიული მკურნალობის კურსი (15 სამკურნალო მასაჟი, 15 ფიზიოპროცედურა, კალციუმის შემცველი მედიკამენტები).

მოწყვლადი სოციალური ჯგუფების მქონე პირთა მედიკამენტებითა და საკვები დანამატების კომპენსაციით უზრუნველყოფა - ქრონიკული დაავადების მქონე პაციენტებისათვის სასიცოცხლო აუცილებლობას წარმოადგენს მედიკამენტების მიღება, რაც დიდ ხარჯებთან არის დაკავშირებული და რისი შეძენაც მოწყვლადი კატეგორიის მქონე მოსახლეობას არ შეუძლია. აქედან გამომდინარე მათი დახმარების მიზნით ქ. ბათუმის მერიამ შეიმუშავა ზემოთაღნიშნული ქვეპროგრამა. ქვეპროგრამის ფარგლებში წლის განმავლობაში მედიკამენტები მიეწოდება:

- ✓ ბრონქული ასთმით დაავადების მქონე 19 წლამდე ასაკის პირებს; 0-დან 100 000-მდე სარეიტინგო ქულის მქონე პირებს, შშმ პირებსა და ასაკით პენსიონერებს;
- ✓ ეპილეფსიით დაავადებულ 18 წლის ჩათვლით ასაკის პირებს; 0-დან 100 000-მდე სარეიტინგო ქულის მქონე პირს; შშმ პირებსა და ასაკით პენსიონერებს .
- ✓ პარკინსონით დაავადებულ 0-დან 100 000 ქულის მქონე პირებს, შ.შ.მ. პირებსა და ასაკით პენსიონერებს.
- ✓ ფენილკეტონურიით დაავადებულ პირებს საკვები დანამატების შეძენის მიზნით გაეწევათ მატერიალური დახმარება.
- ✓ სოციალურად დაუცველი და სხვა სოციალური კატეგორიის მოსახლეობის მედიკამენტებით უზრუნველყოფა.
- ✓ 18 წლამდე ასაკის ცელიაკიით, გალაქტოზემიით და მუკოვისციდოზით დაავადებულ პირებს.

მოქალაქეთა ინდივიდუალური სამედიცინო დახმარება - საქართველოს მოსახლეობისათვის სამედიცინო დახმარება ძირითადად უზრუნველყოფილია სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსებული მთელი რიგი სამედიცინო პროგრამებით. მიუხედავად ამისა, მოსახლეობის ნაწილს, მცირე შემოსავლების გამო, არ აქვს საშუალება დაფაროს იმ სამედიცინო მომსახურეობის ხარჯები, რომლებიც სრულად არ იფარება სხვადასხვა სამედიცინო პროგრამებით. აქედან გამომდინარე, ქ. ბათუმის მერიამ შეიმუშავა სოციალურად დაუცველი და სხვა სოციალური კატეგორიის მოსახლეობისათვის, რომლებიც უსახსრობის გამო ვერ ახერხებენ მკურნალობის ჩატარებას, თანადაფინანსების ქვეპროგრამა. ასევე ინდივიდუალური დახმარების ღონისძიება სამედიცინო კუთხით სხვადასხვა საჭიროებებისათვის. ღვიძლის ტრანსპლანტაცია და ძვლის ტვინის გადანერგვა მიეკუთვნება ისეთ ძვირადღირებულ ოპერაციათა რიცხვს, რომელიც პაციენტებისათვის გადაუდებელ აუცილებლობას წარმოადგენს და მათთვის საცივოცხლოდ აუცილებელია. ასეთი პირების დახმარების მიზნით, ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტმა შეიმუშავა ქ. ბათუმში რეგისტრირებულ ღვიძლის ტრანსპლანტაციის და ძვლის ტვინის გადანერგვის საჭიროების მქონე პირთა დახმარების ღონისძიება.

შ.მ.მ. სტატუსის ბავშვთა და ვეტერანთა საკურორტო სამკურნალო-რეაბილიტაცია - შშმ პირებისა და ომის ინვალიდებისათვის, მათი დაავადებიდან გამომდინარე, აუცილებლობას წარმოადგენს საკურორტო სამკურნალო-რეაბილიტაცია, რომელიც ეხმარება მათ დაავადების დამლევაში, საზოგადოებასთან ინტეგრაციაში. აქედან გამომდინარე, შემუშავებული იქნა მოწყვლადი ჯგუფების დასვენება კურორტზე. ქვეპროგრამაში ჩართვის მიზნით შემოვიდა განაცხადები მცირე ტიპის საოჯახო სახლის, მრავალშვილიანი სოციალურად დაუცველი ოჯახებიდან და ომის ვეტერანი ასაკით პენსიონერებიდან, რომელიც გათვალისწინებული იქნა ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის მიერ. ქვეპროგრამა ითვალისწინებს შშმ პირებისა და დაინვალიდებულ (ომში და ომის შემდგომ) ომის ვეტერანთა, ომში დაღუპულთა ოჯახის წევრების, შშმ სტატუსის ბავშვთა, სოციალურად დაუცველი (100 001-მდე სარეიტინგო ქულების მქონე) ხუთი და მეტი მრავალშვილიანი ოჯახების ბენეფიციართა დასვენებას.

სოციალური დაცვის პროგრამებისათვის ბათუმის 2021 წლის ბიუჯეტი ითვალისწინებს 10,700.6 ათასი ლარის გამოყოფას. აღნიშნული თანხის ფარგლებში დაფინანსდება შემდეგი 10 ქვეპროგრამა:

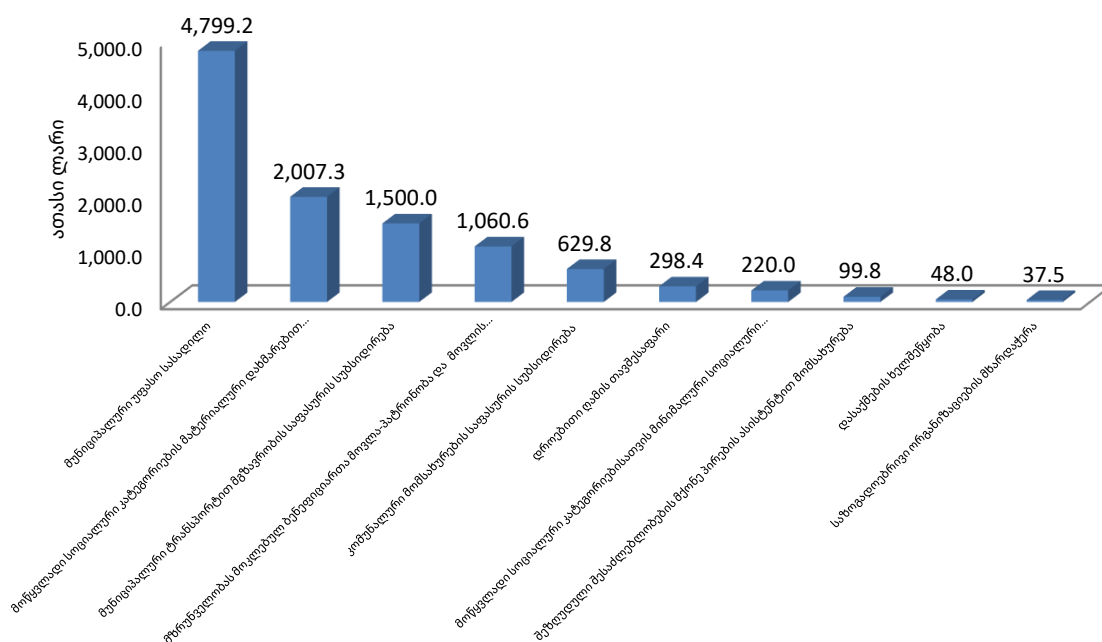
სოციალური უზრუნველყოფის პროგრამები (ათასი ლარი)

მუნიციპალური უფასო სასადილო	4,799.2
მოწყვლადი სოციალური კატეგორიების მატერიალური დახმარებით უზრუნველყოფა	2,007.3
მუნიციპალური ტრანსპორტით გზავრობის საფასურის სუბსიდირება	1,500.0

მზრუნველობას მოკლებულ ბენეფიციართა მოვლა-პატრონობა და მოვლის საჭიროების მქონე პირთა დახმარება	1,060.6
კომუნალური მომსახურების საფასურის სუბსიდირება	629.8
დროებითი ღამის თავშესაფარი	298.4
მოწყვლადი სოციალური კატეგორიებისათვის მინიმალური სოციალური პირობების შექმნა	220.0
შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირების ასისტენტით მომსახურება	99.8
დასაქმების ხელშეწყობა	48.0
საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მხარდაჭერა	37.5
სულ	10,700.6

გრაფიკი #34

სოციალური უზრუნველყოფა

მუნიციპალური უფასო სასადილო - ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერიის უმწეოთათვის განკუთვნილი ექვსი უფასო მუნიციპალური სასადილო ემსახურება სოციალურად დაუცველ ბენეფიციართა ყოველდღიურად, დღეში ერთჯერ, ცხელი საკვებით უზრუნველყოფას, რომელიც გადაუდებელ აუცილებლობას წარმოადგენს მათი არსებობისათვის. 2021 წლისათვის იგეგმება 5657 ბენეფიციარის მომსახურება. ყოველთვიურად ხდება მოსარგებლე

პირთა რაოდენობაში ცვლილების შეტანა სსიპ საქართველოს სოციალური მომსახურების სააგენტოდან მოწოდებული სოციალურად დაუცველ ბენეფიციართა ბაზის საფუძველზე. მომსახურებით ისარგებლებენ ის მოქალაქეები, რომლებიც მონაწილეობენ „სოციალურად დაუცველი ოჯახების იდენტიფიკაციის, სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასებისა და მონაცემთა ბაზის ფორმირების სახელმწიფო პროგრამაში“ და მინიჭებული აქვთ 0-დან 65000 ჩათვლით სარეიტინგო ქულა და წარმოადგენენ განაცხადებს. გარდა ამისა, სოციალურად დაუცველი ოჯახების (შინამეურნეობების) სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასების მეთოდოლოგიის დამტკიცების შესახებ, საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 31 დეკემბრის დადგენილება №758-ის გათვალისწინებით, პირველ რიგში შერჩევით დაკმაყოფილებიან ის ბენეფიციარები, რომელთა სარეიტინგო ქულა 65 000- მდეა და ამავდროულად არიან ქ. ბათუმის ომისა და სამხედრო ძალების ვეტერანები, შშმ და შშმ სტატუსის მქონე ბავშვები, მათ ოჯახის წევრებთან ერთად, მრავალშვილიანი (სამი და მეტი შვილი) ოჯახები, მარტოხელა მოხუცები, მარტოხელა მშობლები, მათ შვილებთან ერთად ან/და ადმინისტრაციული ერთეულებიდან მოკვლევის საფუძველზე. ქვეპროგრამით გათვალისწინებულია მარტოხელა ბენეფიციართა ბინაზე მომსახურება და ადგილზე კვება, რომლებიც ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო ვერ ახერხებენ გადაადგილებას.

უფასო მუნიციპალური სასადილოების გამართული და შეუფერხებელი ფუნქციონირების მიზნით განხორციელდება ორგანიზაციის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის შეძენა-განახლება.

მოწყვლადი სოციალური კატეგორიების მატერიალური დახმარებით უზრუნველყოფა - unicef-ის რეკომენდაციების შესაბამისად მოწყვლადი კატეგორიებისათვის კეთილდღეობის კვლევის ანალიზის მიხედვით ცხოვრების დონის ამაღლებაზე ყველაზე ეფექტურად მოქმედებს მიზნობრივი მატერიალური დახმარებები. აქედან გამომდინარე, შემუშავებული იქნა მოწყვლადი სოციალური კატეგორიების მატერიალური დახმარებით უზრუნველყოფის ქვეპროგრამა. ქვეპროგრამის ფარგლებში, მატერიალური დახმარება გაეწევა:

- ✓ სამშობლოს წინაშე დვაწლმოსილ პირებს, კერძოდ: ომისა და სამხედრო ძალების ვეტერანებს სადღესასწაულო დღეებთან დაკავშირებით, კერძოდ: 15 თებერვალს - სხვა სახელმწიფოთა ტერიტორიაზე ბრძოლებში დაინვალიდებულ ვეტერანებს; 9 მაისსთან დაკავშირებით - II მსოფლიო ომის ვეტერანებს და II მსოფლიო ომში დაღუპული პირის ოჯახის წევრებს; 27 სექტემბერთან დაკავშირებით საქ. ტერ. მთ. ბრძოლებში დაღუპულთა ოჯახის წევრებსა და დაინვალიდებულ ვეტერანებს. ახალ წელთან დაკავშირებით - სხვა სახელმწიფოთა ტერიტორიაზე ბრძოლებში დაინვალიდებულ ვეტერანებს, საქ. ტერ. მთ. ბრძოლებში დაღუპულთა ოჯახის წევრებსა და დაინვალიდებულ ვეტერანებს, II მსოფლიო ომის ვეტერანებს და II მსოფლიო ომში დაღუპულთა ოჯახის წევრებს. 2. შვილის შეძენასთან დაკავშირებით 0-დან 100 001- მდე ქულის მქონე ოჯახებს.
- ✓ გარდაცვლილი ვეტერანის (ომის მონაწილე) და სოციალურად დაუცველი გარდაცვლილი პირის 0-70000 სარეიტინგო ქულის მქონე ოჯახის წევრებს.

- ✓ მოხდება ეტლით მოსარგებლე შშმპ სტატუსის მქონე სტუდენტების სატრანსპორტო ხარჯების სუბსიდირება.
- ✓ მატერიალური დახმარების გაცემა 0-70000-მდე სარეიტინგო ქულის მქონე 3-შვილიან ოჯახებზე, 0-70000-მდე სარეიტინგო ქულის მქონე 4-შვილიან ოჯახებზე, 0-70000-მდე სარეიტინგო ქულის მქონე 5 და მეტი შვილიან ოჯახებზე, 5 და მეტი შვილიანი ოჯახების ყოველთვიური დახმარება 150 ლარის ოდენობით, უდედამამო ბავშვების ყოველთვიური დახმარება 150 ლარის ოდენობით, მარტოხელა მშობლების ყოველთვიური დახმარება 60 ლარის ოდენობით, 0-დან 100 000 ქულის მქონე ოჯახებს ბავშვთა მოვლის საშუალებების შესაძენად ყოველთვიური დახმარება ყოველ ერთ წლამდე ბავშვზე 60 ლარის ოდენობით.
- ✓ 18 წლის ასაკის ჩათვლით შშ მქონე მოვლის საჭიროების მქონე პირთა მატერიალური დახმარება 60 ლარის ოდენობით ყოველთვიურად.

მზრუნველობას მოკლებულ ბენეფიციართა მოვლა-პატრონობა და მოვლის საჭიროების მქონე პირთა დახმარება

- უმწეო მდგომარეობაში მყოფ ბენეფიციარებზე ზრუნვა ხელისუფლების საქმიანობის ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულებაა, განსაკუთრებით კი უპოვარ და მზრუნველობას მოკლებულ ადამიანებზე, რომლებსაც არ გააჩნიათ საცხოვრებელი ფართი და არ ჰყავთ ნათესავები, მეურვეები ან უკიდურეს შემთხვევაში მიტოვებულნი არიან ბედის ანაზარად. დღეისათვის არსებული სახელმწიფო თუ საერთაშორისო ორგანიზაციები სრულად ვერ ახდენენ ამ კატეგორიის მოქალაქეთა სამედიცინო-სოციალურ დახმარებას (სამედიცინო მომსახურება, თავშესაფრითა და კვებით უზრუნველყოფა და სხვა). ხშირ შემთხვევაში აქცენტი კეთდება მხოლოდ ინდივიდუალურ, ნაწილობრივ მომსახურებაზე (მხოლოდ ცალკე აღებული კვება, სამედიცინო მომსახურება ან თავშესაფარი). ამ მხრივ ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტი უკვე წლების განმავლობაში ახორციელებს უპოვარ და მზრუნველობას მოკლებულ ბენეფიციართა მოვლა-პატრონობის ხარჯების დაფინანსებას, რომელიც ითვალისწინებს ამ კატეგორიის მოქალაქეების თავშესაფრით, შესაბამისი სამედიცინო მომსახურებით, საყოფაცხოვრებო პირობებითა და კვებით უზრუნველყოფას.

გარდა ამისა გათვალისწინებულია სამედიცინო და სოციალური სერვისების მიწოდება სახლის პირობებში იმ ბენეფიციარებზე, რომლებსაც ყველაზე მეტად სჭირდებათ დახმარება. კერძოდ მომსახურება გაეწევა ქრონიკულად დაავადებულ, ხანგრძლივი მოვლის საჭიროების მქონე ან/და საწოლს მიჯაჭვულ ქ. ბათუმში რეგისტრირებულ 0-დან 100 000-მდე ქულის მქონე ბენეფიციარებს, შშმ პირებს, ასაკით პენსიონერებს. ისინი უზრუნველყოფილი იქნებიან სამედიცინო დახმარებით (პრევენცია, მკურნალობა, რეაბილიტაცია) ყოველდღიურ საქმიანობაში მხარდაჭერით (განათლება, უნარების განვითარება, პერსონალური ჰიგიენის მოწესრიგება) პაციენტებისა და ახლობლების ფსიქოლოგიური და სოციალური დახმარებით (მხარდაჭერა, ჯანსაღი სოციალური გარემოს შექმნა, ასევე საჭირო სერვისების მისაღებად).

კომუნალური მომსახურების საფასურის სუბსიდირება - ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის საშუალოვადიან პრიორიტეტს წარმოადგენს სოციალური თანასწორობის უზრუნველყოფა

მოწყვლადი სოციალური კატეგორიისათვის. ამ მიმართულებით მნიშვნელოვანია ამ კატეგორიის მოსახლეობისათვის კომუნალური, სატელეფონო-სააბონენტო გადასახადებისა და გაზიფიცირების მონტაჟის საფასურიდან გათავისუფლება, რაც გარკვეული დოზით დადებითი კუთხით მოახდენს ზეგავლენას მათ მატერიალურ მდგომარეობაზე. აქედან გამომდინარე, შემუშავებული იქნა კომუნალური მომსახურების საფასურის სუბსიდირების ქვეპროგრამა. სოციალური უზრუნველყოფის მიმართულებით, ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია შემდეგი ღონისძიებები:

- ✓ მკვეთრად გამოხატული შშმ პირების, მათ შორის შშმ სტატუსის ბავშვების; ვეტერანების, მათთან გათანაბრებული პირების, ომში დაღუპულთა ოჯახის წევრების და მარჩენალდაკარგულების; 0-დან 70000 ლარის მქონე სოციალურად დაუცველი პირების, მრავალშვილიანი ოჯახების (5 და მეტი შვილი), მარტოხელა მშობლების (მარტოხელა დედა / მარტოხელა მამა) და მათი შვილების ყოველთვიურად წყლისა და კანალიზაციის საფასურის (ერთეულის ფასი - 1,85 ლარი) და დასუფთავების მოსაკრებლის საფასურის (ერთეულის ფასი - 1,30 ლარი) გადასახადის უზრუნველყოფა. ქალაქ ბათუმის საკრებულოს 2016 წლის 29 იანვრის #3 დადგენილებით იმ ფიზიკური პირებისათვის, რომელთა ოჯახის სარეიტინგო ქულა 70.000-ზე დაბალია, მოსაკრებლის განაკვეთი ერთ სულ მოსახლეზე განისაზღვრა 1,00 ლარით, ოჯახის წევრთა რაოდენობის მიუხედავად, სულადობის მაქსიმალური ზღვრული ოდენობა განისაზღვრა 4 სულით;
- ✓ მკვეთრად გამოხატული შშმ პირების, მათ შორის შშმ სტატუსის ბავშვების; ვეტერანების, მათთან გათანაბრებული პირების, ომში დაღუპულთა ოჯახის წევრების და მარჩენალდაკარგულების ყოველთვიურად სატელეფონო-სააბონენტო გადასახადის დავალიანების (ერთეულის ფასი - არაუმეტეს 5 ლარისა) დაფარვით უზრუნველყოფა;
- ✓ მკვეთრად გამოხატული შშმ პირის, მათ შორის შშმ სტატუსის ბავშვების; ვეტერანების, მათთან გათანაბრებული პირების, ომში დაღუპულთა ოჯახის წევრების და მარჩენალდაკარგულების; 0-დან 70000 ლარის მქონე სოციალურად დაუცველი ოჯახის გაზიფიცირებით უზრუნველყოფა - კერძოდ, ბუნებრივი აირის მილგაყვანილობისა და მრიცხველის სამონტაჟო სამუშაოების ღირებულების 90%-ის თანადაფინანსება ერთი წერტილის გათვალისწინებით გაზქურამდე;
- ✓ ვეტერანის, მათთან გათანაბრებული პირების, ომში დაღუპულთა ოჯახის წევრების და მარჩენალდაკარგულებისათვის ყოველთვიურად 5 კგ თხევადი აირის შეძენა, რომელთაც არა აქვთ შეყვანილი ბუნებრივი აირი საცხოვრებელ ფართში.
- ✓

სანიტარიული ზედამხედველობა და ეპიდსიტუაციის მართვა - პროგრამა ითვალისწინებს დეზინსექცია-დერატიზაციის, ბათუმის ტერიტორიაზე არსებული დაწესებულებების

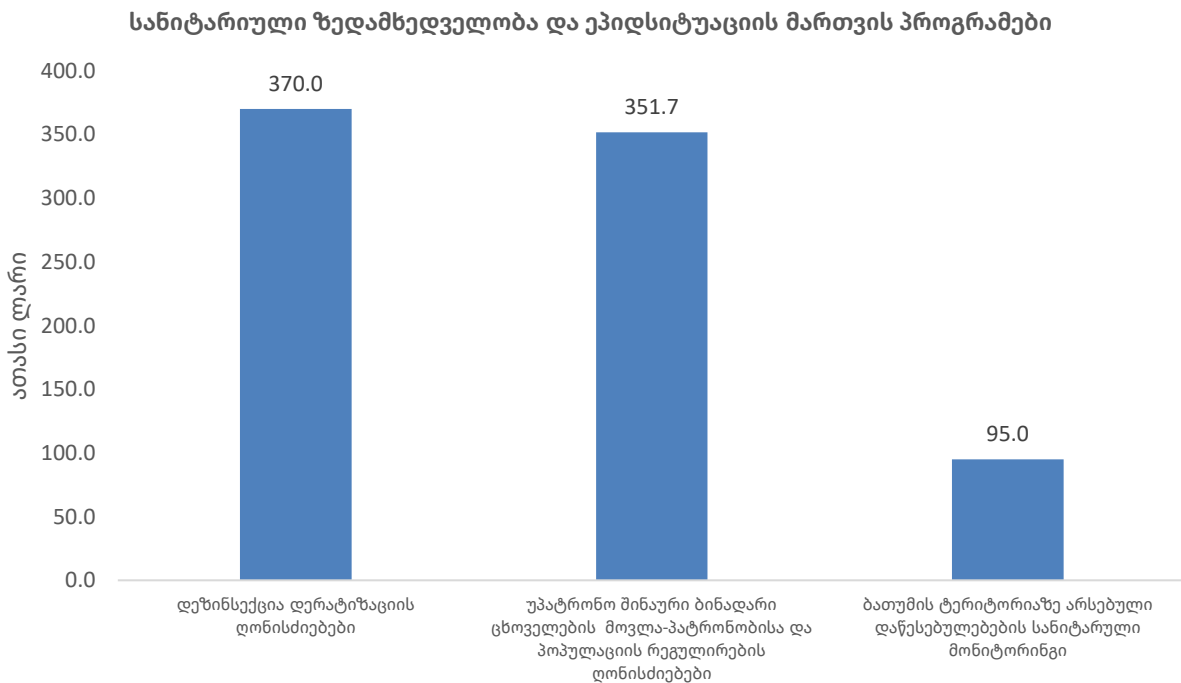
სანიტარულ-ჰიგიენური მონიტორინგისა და უპატრონო შინაური ბინადარი ცხოველების მოვლა-პატრონობისა და პოპულაციის რეგულირების ღონისძიებების განხორციელებას.

პროგრამის მიზანია: სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის გაუმჯობესება და ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს შექმნა, გადამდები დაავადებების პრევენცია.

პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება შემდეგი 3 ქვეპროგრამა:

- ✓ ბათუმის ტერიტორიაზე არსებული დაწესებულებების სანიტარული მონიტორინგი
- ✓ დეზინსექცია-დერატიზაციის ღონისძიებები
- ✓ უპატრონო შინაური ბინადარი ცხოველების მოვლა-პატრონობისა და პოპულაციის რეგულირების ღონისძიებები

გრაფიკი #35

ქალაქის ეკონომიკური და ურბანული განვითარება

ქალაქის ურბანული განვითარება (1,260.0 ათასი ლარი) - 2020 წლის 3 ივნისის ძალაში შევიდა, საქართველოს პარლამენტის მიერ 2018 წელს დამტკიცებული „საქართველოს სივრცის

დაგეგმარების, არქიტექტურული და სამშენებლო საქმიანობის კოდექსი“ 1 (შემდეგში - კოდექსი), რომელთანაც ერთად ამოქმედდა ამავე კოდექსით გათვალისწინებული საქართველოს მთავრობის დადგენილებები: „სივრცის დაგეგმარებისა და ქალაქთმშენებლობითი გეგმების შემუშავების წესის შესახებ“ (N260, 03.06.2019. შემდეგში - გეგმების შემუშავების წესი) და „ტერიტორიების გამოყენების და განაშენიანების რეგულირების ძირითადი დებულებების შესახებ“ (N261, 03.06.2019, შემდეგში - ძირითადი დებულებები), რითაც შეიცვალა სივრცის მოწყობისა და ქალაქთმშენებლობითი გეგმების შემუშავების მანამდე არსებული წესები. ასევე კოდექსში, მის ამოქმედებამდე განხორციელდა ცვლილებები გარდამავალ დებულებებში, რომლითაც განისაზღვრა 6-თვიანი 2 გარდამავალი პერიოდი იმ ტერიტორიებისთვის, რომლებზედაც ვრცელდება 2019 წლის 3 ივნისამდე დამტკიცებული მიწათსარგებლობის გენერალური გეგმები (შემდეგში - მგგ/გენგეგმა).

გამომდინარე ზემოთთქმულიდან, ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერიის მიერ ინიცირებულია ქ. ბათუმის მოქმედი ქალაქთმშენებლობითი დოკუმენტაციის განახლება კოდექსის შესაბამისად და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია – მუნიციპალიტეტის სივრცითი განვითარების გეგმის შემუშავება. ეს იქნება მრავალდარგობრივი განვითარების და ინტეგრირებული ხასიათის დოკუმენტი, რომელიც საბოლოოდ პასუხს გასცემს კითხვებს: როგორ ბათუმს ვხედავთ მომავლში და როგორ უნდა მივაღწიოთ მას? როგორც ქვეყნის, ისე რიგითი ბათუმელების კონტექსტში. ყოველივე ამის გათვალისწინებით, ბათუმის მერიის დაკვეთით მომზადებულია კომპლექსური საკონკურსო დოკუმენტაცია, რომლის ფარგლებში უნდა წარიმართოს სახელმწიფო შესყიდვა და საბოლოოდ მიღებულ იქნას კოდექსის შესაბამისი დოკუმენტაცია ქალაქისთვის. საპროექტო მომსახურების შესყიდვის მიზანია დაგეგმვის ზემოაღნიშნული ყველა ასპექტის გათვალისწინებით, ქ. ბათუმის სივრცითი განვითარების საერთო და შეჯერებული ხედვის ჩამოყალიბება, შესაბამისი სტრატეგიის შემუშავება, დაგეგმვის დოკუმენტების შემუშავებისთვის შესაბამისი საბაზისო მონაცემებისა და დარგობრივი კვლევების განხორციელება, რათა მიღებულ იქნას საბოლოო შედეგი — ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის სივრცითი განვითარებისა და განაშენიანების მართვის დოკუმენტები:

- ✓ ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის სივრცის დაგეგმარების გეგმა (სდგ);
- ✓ ქ. ბათუმის გენერალური გეგმა (გენგეგმა);
- ✓ ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის დაგეგმვის საინფორმაციო სისტემა (დსს).
- ✓ შესყიდვის მეორე ეტაპზე შემუშავებული გეგმარებითი დავალებებისა და დამატებით განსაზღვრული კვლევების საფუძველზე, ტექნიკური დავალების მოთხოვნათა დაცვით უნდა მოხდეს შემდეგი დოკუმენტების მიღება:
- ✓ ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის სივრცის დაგეგმარების გეგმა (სდგ);
- ✓ ქ. ბათუმის გენერალური გეგმა (გენგეგმა);
- ✓ ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის დაგეგმვის საინფორმაციო სისტემა (დსს).

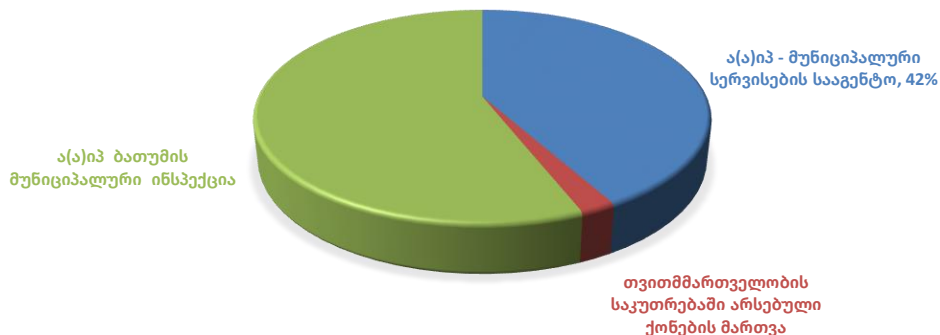
მუნიციპალური სერვისების განვითარება

ქ. ბათუმის 2021 წლის ბიუჯეტი მუნიციპალური სერვისების განვითარების პრიორიტეტის დაფინანსებისათვის ითვალისწინებს 6,054.7 ათასი ლარის გამოყოფას. პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსდება შემდეგი პროგრამები:

	ათასი ლარი
ა(ა)იპ - მუნიციპალური სერვისების სააგენტო	2,532.8
თვითმმართველობის საკუთრებაში არსებული ქონების მართვა	130.0
ა(ა)იპ ბათუმის მუნიციპალური ინსპექცია	3,391.9
სულ	6,054.7

გრაფიკი #36

მუნიციპალური სერვისების განვითარება

სანიტარიული ზედამხედველობა და ეპიდსიტუაციის მართვა - ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია ა(ა)იპ - მუნიციპალური სერვისების სააგენტოს დაფინანსება, რომლის ძირითად ფუნქციებს წარმოადგენს: მუნიციპალური სერვისების ავტომატიზაცია და მომსახურების „ერთი ფანჯრის პრინციპი“-ს ამოქმედება და ფუნქციონირება; ელექტრონული სერვისების დანერგვა, ერთიანი ელექტრონული სერვისების და გეოსერვისების პორტალის შექმნა და ფუნქციონირება; კომპეტენციის ფარგლებში მოქალაქეებისათვის მუნიციპალური სერვისების მიწოდების უზრუნველყოფა; სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიანი ბაზის ფორმირების ხელშეწყობა და სხვა.

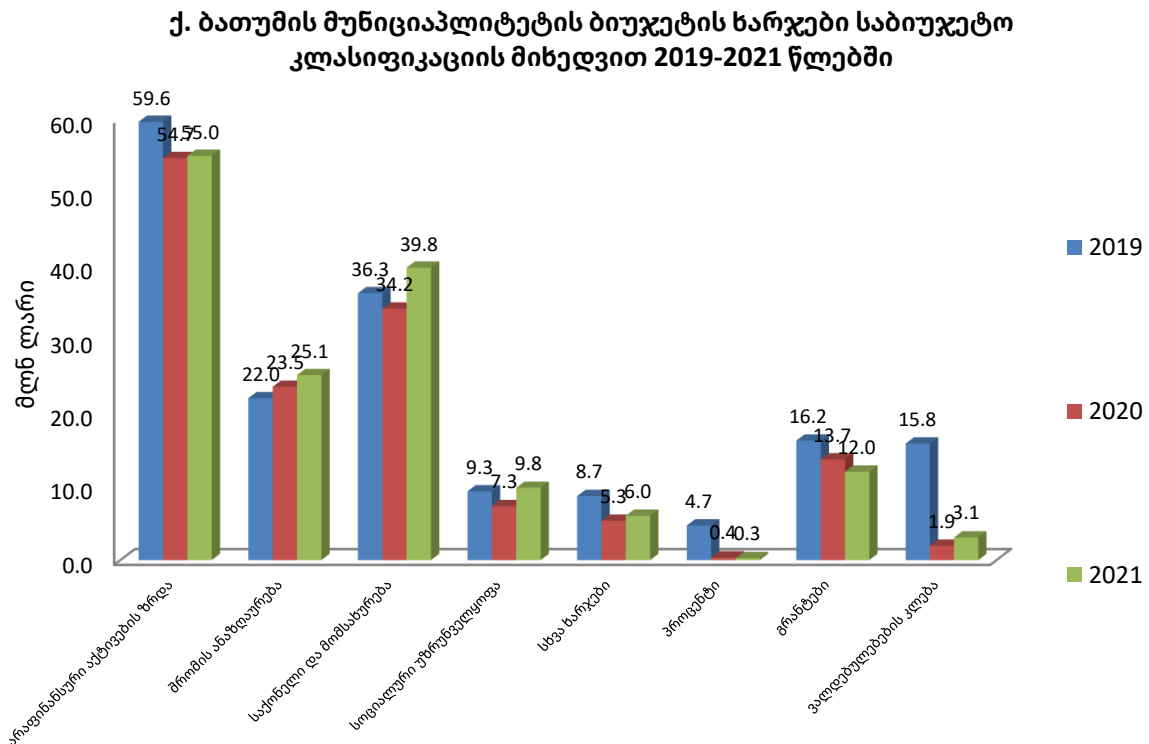
თვითმმართველობის საკუთრებაში არსებული ქონების მართვა - ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება თვითმმართველობის საკუთრებაში არსებული ქონების პასპორტიზაცია, რომელიც მოიცავს შენობა-ნაგებობების აზომვითი ნახაზების შეძენას, მიწის ნაკვეთების აზომვითი ნახაზების შესყიდვას, არსებული ნახაზების დაყოფას, არსებული ნახაზების კორექტირებას, არსებული ნახაზების გაერთიანებას, რეგისტრირებული მიწის ნაკვეთების დაკვალვას, ხაზობრივი ნაგებობების მიწისქვეშა და მიწისზედა აზომვითი ნახაზების შეძენას.

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული, ასევე ქ.ბათუმის მუნიციპალიტეტისათვის გადასაცემი ქონების, მათ შორის აქციებისა და წილის აუდიტორიული შეფასების დასკვნების მომზადება (ქონების საბაზრო და საიჯარო ღირებულების დადგენა); ელექტრონული აუქციონის განცხადების განთავსება და ვაჭრობის პროცესის უზრუნველყოფის მომსახურების შეძენა; თვითმმართველობის საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების დაცვითი მომსახურების სახელმწიფო შესყიდვა.

ბიუჯეტის გადასახდელები საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით

2019-2021 წლების მიხედვით ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან ჯამში დაიხარჯება 464,6 მლნ ლარი. ამ ხარჯების სტრუქტურა საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით მოცემულია #37-ზე და #38 გრაფიკებზე:

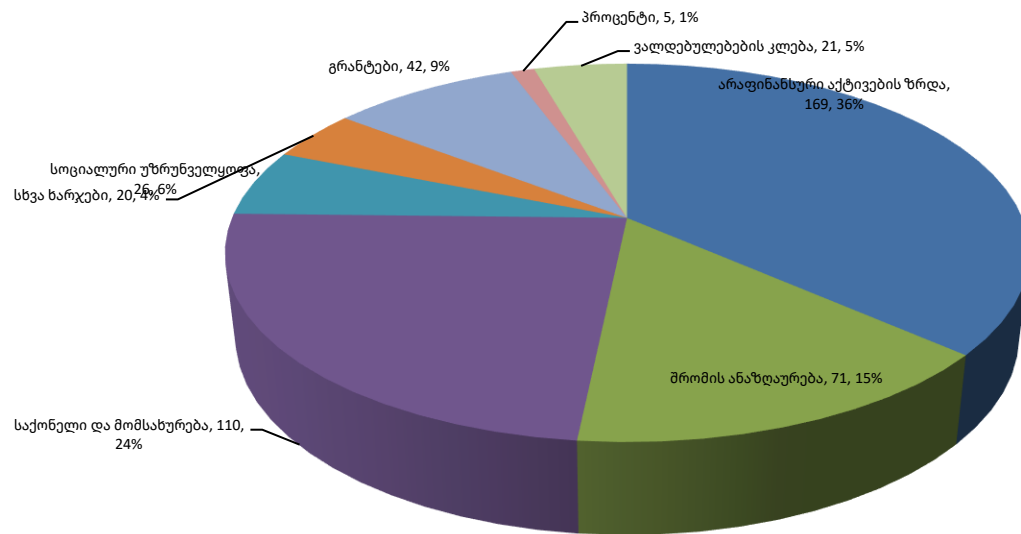
გრაფიკი #37

გრაფიკი #38

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან გაწეული ხარჯი 2019-2021 წლებში
(თანხა მლნ ლარში)

როგორც გრაფიკებიდან ჩანს ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბოლო 3 წლის ბიუჯეტის ხარჯების 36% (169,4 მლნ ლარი) კლასიფიცირდება არაფინანსური აქტივების ზრდის მუხლით, ამ მუხლით გაწეული ხარჯი ბოლო 3 წლის მანძილზე მნიშვნელოვნად აღემატება საბიუჯეტო კლასიფიკაციის სხვა მუხლებიდან გაწეულ ხარჯებს;

საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მუხლის მიხედვით სიდიდით მეორე ბოლო ჯამურად 3 წლის მიხედვით არის საქონელი და მომსახურების მუხლი. ჯამში, ეკონომიკური კლასიფიკაციის ამ მუხლით კლასიფიცირდება 110,5 მლნ ლარი (მთლიანი გადასახდელების 24%).

შემდეგ მოდის საბიუჯეტო კლასიფიკაციის შრომის ანაზღაურების მუხლი საიდანაც ბოლო 3 წლის მიხედვით ჯამში დაიხარჯება 71,7 მლნ ლარი, რაც მთლიანი ასიგნებების 15%-ია და ა.შ. ინფორმაცია წარმოდგენილია #34 და #35 გრაფიკებზე.

ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან გაწეული გადასახდელების მიმდინარე და კაპიტალური ხარჯების პროპორცია ბოლო 3 წლის მიხედვით მოცემულია გრაფიკ #39-ზე.

გრაფიკი #39

მიმდინარე და კაპიტალური ხარჯები 2019-2021 წლებში

